

Kyselyn yhteenveto

Työpaikan kemialliset, biologiset ja fysikaaliset altisteet

Työpaikan kemialliset, biologiset ja fysikaaliset altisteet

Kyselyn yhteenveto

Rauno Pääkkönen, Kirsi Kyrkkö, Reetta Orsila
ja Mari Leppilampi

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Sosiaali- ja terveysministeriö
CC BY-NC-ND 4.0

ISBN pdf: 978-952-00-8437-0
ISSN pdf: 2242-0037

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Kannen kuvat: Tuula Holopainen, Irmeli Huhtala, Kuvatoimisto Rodeo, Shutterstock

Helsinki 2023

Työpaikan kemialliset, biologiset ja fysikaaliset altisteet Kyselyn yhteenveto

Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2023:22

Julkaisija Sosiaali- ja terveysministeriö

Tekijä/t Rauno Pääkkönen, Kirsi Kyrkkö, Reetta Orsila, Mari Leppilampi

Kieli suomi

Sivumäärä 71

Tiivistelmä Työpaikan työturvallisuustoimijoilta kysyttiin työpaikan kemiallisista, biologisista ja fysikaalisista altisteista ja kerättiin näkemyksiä toimenpiteistä, joilla riittävä työturvallisuuden taso varmistetaan. Vastauksia kyselyyn saatiin 1 084. Puolet vastaajista koki työssään olevan paljon näitä altisteita. Työterveyslääkäreiden ja -hoitajien mukanaolo työpaikkatarkastuksissa koettiin tärkeäksi. Noin 40 % vastaajista on eri mieltä väitteestä, jonka mukaan työnantajat antavat riittävästi opetusta ja ohjausta altisteista. Riskinarviointi ja työpaikkaselvitys halutaan yhdeksi dokumentiksi. Työterveyshuollon osaamisen ja resurssien ylläpitämisessä nähtiin kehitettävää. Lisää yhteistyötä kaivataan työterveyshuollon osallistumiseen työsuojelutarkastuksissa. Työpaikat eivät tunteneet riittävästi STOP-periaatetta, jossa arvioidaan työnantajan yleisen huolehtimisvelvollisuuden osatekijöitä ja tärkeysjärjestystä.

Kyselyn vastauksia hyödynnetään eri toimijoiden tulevien toimenpiteiden, toiminnan ja valvonnan suunnittelussa sekä lainsäädännön tarkentamisessa, ja kysely avaa mahdollisuuksia kehittää yhteistyötä, viestintää ja menetelmiä sekä luoda työpaikan altisteiden asiantuntijaverkosto. Yhteinen työpaikan altisteisiin liittyvä verkkoalusta voisi olla tehokas yhteistyön väline asiantuntijaverkostolle.

Sivua 61 on päivitetty 27.7.2023 ja aineisto korvaa aikaisemmin, 19.4.2023 julkaistun version.

Asiasanat kemialliset tekijät, biologiset tekijät, altisteet, työhygieniat, työsuojelu, fysikaaliset tekijät, riskienhallinta, työturvallisuus, työpaikkaselvitys

ISBN PDF 978-952-00-8437-0

ISSN PDF 2242-0037

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-8437-0>

Kemisk, biologisk och fysikalisk exponering på arbetsplatsen. Sammanfattning av enkätundersökning

Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2023:22

Utgivare Social- och hälsovårdsministeriet

Författare Rauno Pääkkönen, Kirsi Kyrkkö, Reetta Orsila, Mari Leppilampi

Språk finska **Sidantal** 71

Referat Arbetarskyddsaktörer på arbetsplatserna har besvarat en enkät om kemisk, biologisk och fysikalisk exponering i arbetet. Genom enkäten samlades också in synpunkter på åtgärder för att säkerställa en tillräcklig nivå på arbetarskyddet. Det kom in sammanlagt 1 084 svar på enkäten. Hälften av respondenterna upplever att det förekommer mycket kemisk, biologisk och fysikalisk exponering i deras arbete. Respondenterna anser det vara viktigt att läkare och hälsovårdare inom företagshälsovården deltar i inspektioner på arbetsplatserna. Cirka 40 procent av respondenterna håller inte med om påståendet att arbetsgivarnas utbildning och handledning kring kemisk, biologisk och fysikalisk exponering är tillräcklig. Respondenterna vill se riskbedömningarna och arbetsplatsutredningarna i ett enda dokument. De ser utrymme för utveckling i fråga om underhåll av företagshälsovårdens kompetens och resurser. Det behövs mera samarbete för att företagshälsovården ska kunna delta i arbetarskyddsinspektioner. Arbetsplatserna kände inte tillräckligt väl till STOP-principen, som innebär bedömning av delfaktorerna och prioriteringsordningen i arbetsgivarens allmänna omsorgsplikt.

Enkätsvaren kommer att utnyttjas vid planering av olika aktörers framtida åtgärder, verksamhet och tillsyn och vid precisering av lagstiftningen. Enkäten öppnar också möjligheter att utveckla samarbetet, kommunikationen och metoderna och skapa ett expertnätverk kring exponering på arbetsplatsen. En gemensam webbplattform skulle kunna vara ett effektivt samarbetsinstrument för nätverket.

Sidan 61 har uppdaterats 27.7.2023, och materialet ersätter den version som publicerats 19.4.2023.

Nyckelord kemiska agenser, biologiska agenser, exponering, arbetshygien, arbetarskydd, riskhantering, arbetssäkerhet, fysikaliska agenser, riskbedömning, arbetsplatsutredning

ISBN PDF 978-952-00-8437-0

ISSN PDF 2242-0037

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-8437-0>

Exposure to chemical, biological and physical agents in the workplace: Survey summary

Reports and Memorandums of the Ministry of Social Affairs and Health 2023:22

Publisher The Ministry of Social Affairs and Health

Author(s) Rauno Pääkkönen, Kirsi Kyrkkö, Reetta Orsila, Mari Leppilampi

Language Finnish **Pages** 71

Abstract A survey was carried out to ask occupational safety operators in workplaces about exposure to chemical, biological and physical agents in the workplace. The survey also collected views on measures to ensure a sufficient level of occupational safety. A total of 1,084 responses to the survey were received. Half of the respondents felt that their work involved a lot of exposure to chemical, biological and physical agents. The respondents considered it important that occupational health doctors and nurses participate in workplace inspections. About 40 per cent of the respondents disagreed with the statement that employers provide enough training and guidance on chemical, biological and physical agents. The respondents would like to see risk assessments and workplace surveys compiled into one single document. They also saw room for improvement in maintaining the competence and resources of occupational healthcare. More cooperation is needed so that occupational healthcare can participate in occupational safety and health inspections. Workplaces did not have a sufficient knowledge of the STOP principle, which involves assessing the elements and order of priority of employers' general duty to exercise care.

The responses to the survey will be used to plan the future measures, activities and supervision of various operators and to specify legislation. The survey also opens up opportunities for developing cooperation, communications and methods and for creating an expert network on occupational exposure. A joint online platform could be an effective instrument of cooperation for the network.

Page 61 were updated on 27 July 2023 and this version replaces the previous one published on 19 April 2023.

Keywords chemical agents, biological agents, exposure, occupational hygiene, occupational safety and health, risk management, occupational safety, physical agents, risk assessment, workplace survey

ISBN PDF 978-952-00-8437-0 **ISSN PDF** 2242-0037

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-8437-0>

Sisältö

1	Tausta.....	10
2	Kohteet ja menetelmät	12
2.1	Kysely.....	12
2.2	Kyselyn rakenne.....	12
2.3	Kyselyyn vastaaminen ja vastausten tausta.....	13
3	Tulokset ja niiden tarkastelu	15
3.1	Taulukoiden ja pylväskuvioiden lukeminen	15
3.2	Vastaukset vastaajaryhmien kokonaiskuvin ja vastaajaryhmittäin esitettynä	16
3.3	Kemiallisten, biologisten ja fysikaalisten altisteiden esiintyminen työpaikoilla. Vastaukset kysymyksiin 2–5.....	16
3.4	Työnantajat ja työpaikan altisteet, vastaukset kysymyksiin 6–13.....	21
3.5	Yhteisellä työpaikalla tieto kulkee hyvin eri toimijoiden välillä, vaarat tunnistetaan, riskit hallitaan ja työpaikan altisteet ovat hyvin hallinnassa. Vastaukset kysymykseen 15.....	32
3.6	Työterveyshuollon ja työnantajan välinen yhteistyö työpaikan altisteiden osalta. Vastaukset kysymyksiin 17–19.....	33
3.7	Työterveyshuollon ja työsuojeluvalvonnan yhteistyö työpaikan altisteiden osalta. Vastaukset kysymyksiin 21–24.....	37
3.8	Työpaikan altisteiden työsuojeluvalvonta. Vastaukset kysymyksiin 25–27	41
3.9	Tiedonvälitys ja viestintä	45
3.9.1	STM-konserni edistää työpaikan altisteiden työturvallisuutta	46
4	Työpaikan altisteet kyselyn väiteksymysten yhteenveto	47
5	Yksittäisiin kysymyksiin liittyviä pohdintoja	50
6	Jatkotoimiin liittyvää pohdintaa	54
7	Johtopäätökset.....	57
	Liite: Kyselylomake	58
	Työpaikan altisteiden säädöstaustaa.....	67
	Viitekehykset.....	69
	Kirjallisuutta	70

ESIPUHE

Työelämässä on edelleen runsaasti kemiallisia, biologisia ja fysikaalisia tekijöitä eli työpaikan altisteita, joille altistumisesta saattaa aiheutua tapaturmia, sairauksia ja ammattitauteja tai jopa kuolemia. Altistuminen näille työpaikan altisteille voidaan kuitenkin välttää altisteiden oikeanlaisella tunnistamisella ja hallinnalla.

Työsuojelun organisointi yrityksissä, työterveyshuollon toiminta, työsuojelukoulutus sekä riskinarviointimenetelmät, työpaikkaselvitys, työsuojeluvalvonnan painopisteet ja erilaiset työsuojelutoiminnan muodot toimialoilla ja yrityksissä ovat vuosien saatossa kehittyneet ja muuttuneet.

Keskeisiä työpaikan työturvallisuustoimijoita ovat työnantaja, työntekijät, työterveyshuolto ja työsuojeluvalvonta. Heiltä kysyttiin, mitä työpaikan kemiallisille, biologisille ja fysikaalisille tekijöille nyt kuuluu.

Työpaikan altisteet -kyselyllä lähestyttiin työpaikkoja ja muita työturvallisuustoimijoita kesällä 2022 ja kerättiin näkemyksiä toimenpiteistä, joilla riittävä työturvallisuuden taso työpaikan altisteiden osalta varmistetaan ja joilla estetään työperäisten sairauksien syntymistä. Nykyiset rakenteet tai toimenpiteet eivät olleet vastauksia rajoittavia. Kyselyssä keskityttiin työpaikan altisteiden työturvallisuuteen ja kyselyä laadittaessa huomioitiin työturvallisuutta koskeva lainsäädäntö.

Vastauksia kyselyyn saatiin 1 084, mikä on tämän tyyppiseen työolosuhdekyselyyn erittäin hyvä tulos. Tulos osoittaa myös, että asia koettiin tärkeäksi. Vastauksista voidaan nähdä, että vastaamiseen on panostettu – vastaukset olivat huolella laadittuja ja rakentavia. Huomionarvoista on myös, että asiattomia kommentteja ei kyselyyn saatu.

Noin puolet vastaajista koki, että heidän työssään on tai heidän työnsä liittyy paljon kemiallisia, biologisia ja fysikaalisia tekijöitä.

Vastaajat olivat samanmielisiä työsuojeluviranomaisen ja työterveyshuollon yhteistyön merkityksellisyydestä: muun muassa työterveyslääkäreiden ja -hoitajien mukanaolo työpaikkatarkastuksissa koettiin tärkeäksi. Nämä samankaltaiset vastaukset eivät riipuneet merkittävästi vastaajaryhmästä.

Asioita, jotka saattavat vaatia toimenpiteitä, nousi kyselyssä myös esiin. Noin 40 % vastaajista on eri mieltä väitteestä, jonka mukaan työnantajat antavat riittävästi opetusta ja ohjausta altisteista. Riskinarviointi ja työpaikkaselvitys halutaan yhdeksi dokumentiksi. Työterveyshuollon osaamisen ja resurssien ylläpitämisessä nähtiin kehitettävää. Lisää yhteistyötä kaivataan työterveyshuollon osallistumiseen työsuojelutarkastuksissa; nähtiin, että työterveyshuolto ja työsuojeluviranomainen tarvitsevat toisiaan ja toistensa osaamista.

Työnantajan yleiseen huolehtimisvelvollisuuteen kuuluu seuraavien periaatteiden noudattaminen: 1) vaara- ja haittatekijöiden syntyminen estäminen, 2) vaara- ja haittatekijöiden poistaminen tai, jos tämä ei ole mahdollista, niiden korvaaminen vähemmän vaarallisilla tai vähemmän haitallisilla, 3) yleisesti vaikuttavien työsuojelutoimenpiteiden toteuttaminen ennen yksilöllisiä sekä 4) tekniikan ja muiden käytettävissä olevien keinojen kehittämisen huomioiminen. Työpaikat eivät näytä riittävästi tunnevan tätä velvoitetta (niin kutsuttua STOP-periaatetta).

Kyselyn vastauksia hyödynnetään eri toimijoiden tulevien toimenpiteiden, toiminnan ja valvonnan suunnittelussa sekä mahdollisesti tarvittaessa lainsäädännön tarkentamisessa. Kyselyn perusteella avautuu mahdollisuuksia jatkotoimenpiteisiin yhteistyön, viestinnän, menetelmien sekä työpaikan altisteiden asiantuntijaverkoston kehittämiseksi.

Uusia, luotettavia tiedonvälityksen muotoja tarvitaan työpaikoilla tehtävään omatoimiseen työturvallisuustyöhön, joka liittyy työpaikan altisteisiin. Yhteinen työpaikan altisteisiin liittyvä verkkoalusta voisi olla tehokas tapa kerätä työturvallisuustietoa, välittää sitä työpaikoille ja työpaikkojen työsuojelun ammattihenkilöiden kesken sekä edistää työsuojelun tutkimuspolitiikkaa.

Tekijät
Maaliskuu 2023

Tämä yhteenveto kokoaa sosiaali- ja terveysministeriön työ- ja tasa-arvo-osastolla tehdyn kyselyn työpaikan altisteista ja eri vaikuttajien merkityksestä altisteiden arvioimisessa. Vapaamuotoiset vastaukset analysoidaan omana hankkeenaan Itä-Suomen yliopistossa.

1 Tausta

Työpaikan työturvallisuuden takaajia ovat työnantaja, työntekijät, työterveyshuolto ja työsuojeluvalvonta. Kun kukin osapuoli hoitaa osuutensa ja velvollisuutensa yhteistyössä muiden vastuullisten tahojen kanssa, työpaikalla on turvallista tehdä työtä. Työpaikoilla on edelleen runsaasti kemiallisia, biologisia ja fysikaalisia tekijöitä eli työpaikan altisteita, joille altistumisesta saattaa aiheutua tapaturmia, sairauksia ja ammattitauteja tai jopa kuolemia, jotka voidaan välttää altisteiden oikeanlaisella tunnistamisella ja hallinnalla.

Työturvallisuuslainsäädäntö antaa puitteet ja veloitteet työn turvalliseen tekemiseen. Työturvallisuuslaki on työn tekemisen turvallisuutta sääntelevä yleislaki (738/2002). Tämä laki ja sen nojalla annetut säädökset säätelevät muun muassa työnantajan yleistä huolehtimisvelvollisuutta, työn vaarojen selvittämistä ja arviointia, erityistä vaaraa aiheuttavaa työtä, työympäristön ja työn suunnittelua ja työntekijälle annettavaa opetusta ja ohjausta sekä henkilönsuojainten käyttöä. Työturvallisuutta ja -terveyttä koskeva lainsäädäntö korostaa yhteistyötä työntekijöiden, työnantajien ja työterveyshuollon välillä. Työterveyshuoltolainsäädäntö määrittää työterveyshuollon järjestämistä ja työterveyshuollon toimintaa työpaikalla (työterveyshuoltolaki 1383/2001, valtioneuvoston asetus hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista, työterveyshuollon sisällöstä sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta 708/2013).

EU:n työterveys- ja turvallisuuslainsäädäntö suojelee työntekijän turvallisuutta ja terveyttä työssä ja antaa puitteet kansalliselle lainsäädännölle. EU:n strategiakehitys vuosille 2021–2027, Työterveys ja turvallisuus muuttuvassa työelämässä (KOM (2021) 323), velvoittaa työtapaturmien ja työperäisten sairauksien ennaltaehkäisemiseen, mahdollisiin terveysuhkiin valmistautumiseen sekä tehokkaaseen tietojen keräämiseen ja välitykseen.

Riskiammatit, -alat ja -altisteet työperäisten sairauksien rekisterin perusteella: 10 vuoden aineiston analyysi -julkaisun (2019) mukaan työikäisten vuosina 2005–2014 vahvistettujen ammattitautien aineiston perusteella riskialtisteita ovat fysikaalisista altisteista melu ja käsitärinä, kemiallisista altisteista asbesti, pesuaineet, jauhot, viljat ja rehut, likainen työ, hartsit ja muovit, leikkuunesteet ja kumikemikaalit, biologisista altisteista homesienet, Puumala-virus, syyhypunkki, varastopunkki ym. sekä fyysisistä ja mekaanisista tekijöistä toistotyö.

Ammattiliitto Pro ry, Teknologiateollisuus ry ja Teollisuusliitto ry tekivät työsuojelua koskevan kyselyn vuonna 2019. Aikaisemmin vastaavan kaltaisia kyselyitä on tehty vuosina 2015 ja 2017. Vastaajat ovat olleet näitä etujärjestöjä edustavien teollisten yritysten edustajia. Näissä kyselyissä merkittävänä työpaikan ongelmina ovat olleet

edelleen melu ja ääni, huono ilmanvaihto sekä haitalliset aineet, hauras, sumut ja kärryt, vaikka työsuojelun painopiste on siirtynyt altisteista ja tapaturmista psyykkiseen ja ergonomiseen kuormitukseen. Tärkeimmät seurattavat tietolähteet ovat olleet näissä kyselyissä työsuojeluhallinto, Työturvallisuuskeskus, Työterveyslaitos ja Teknologiateollisuuden sivut. Korona-aika on nostanut esiin myös biologiset haittatekijät.

Työsuojeluhallinto lähestyi kyselyllä toimijoita ja keräsi näkemyksiä toimenpiteistä, joilla riittävä työturvallisuuden taso työpaikan altisteiden osalta varmistetaan. Tämä kysely koski vain työpaikan altisteita. Altisteisiin eivät kuulu työpaikan kuormitustekijät, esimerkiksi psykososiaaliset riskit tai tapaturmat.

Kyselyn vastauksia hyödynnetään työsuojeluhallinnon tulevien toimenpiteiden, toiminnan ja valvonnan suunnittelussa. Kysely tähtäsi tulevaisuuteen, joten nykyiset rakenteet tai toimenpiteet eivät olleet vastauksia rajoittavia.

2 Kohteet ja menetelmät

2.1 Kysely

Kysely toteutettiin sähköisenä, ja kyselylomake on liitteenä 1. Vastaukset analysoitiin anonymisti. Vastaukset koostettiin Työturvallisuuskeskuksessa.

Kysely oli avoinna toukokuusta elokuun loppuun 2022. Kyselyn levityskanavat olivat seuraavat:

1. Työturvallisuuskeskus: Työturvallisuuskeskuksen verkkosivut www.ttk.fi
2. Työterveyslaitos: Työterveyslaitoksen verkkosivut www.ttl.fi, Työterveyslaitoksen Facebook-ryhmä, Työterveyslaitoksen uutiskirje, Työterveyslaitoksen uutiskirje työterveyshuolloille
3. Aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueet: työsuojeluhallinnon verkkosivut www.tyosuojelu.fi, Työsuojelun uutiskirje työsuojeluvaltuutetuille ja työsuojelupäälliköille.

2.2 Kyselyn rakenne

Kyselyyn vastaajille annettiin taustatietoa kyselystä ja kunkin kysymyksen yhteydessä. Annettu taustatieto on jatkossa kysymysten yhteydessä kursivilla kirjoitettuna.

Kyselylomakkeessa annettiin vastaajille seuraava taustatieto:

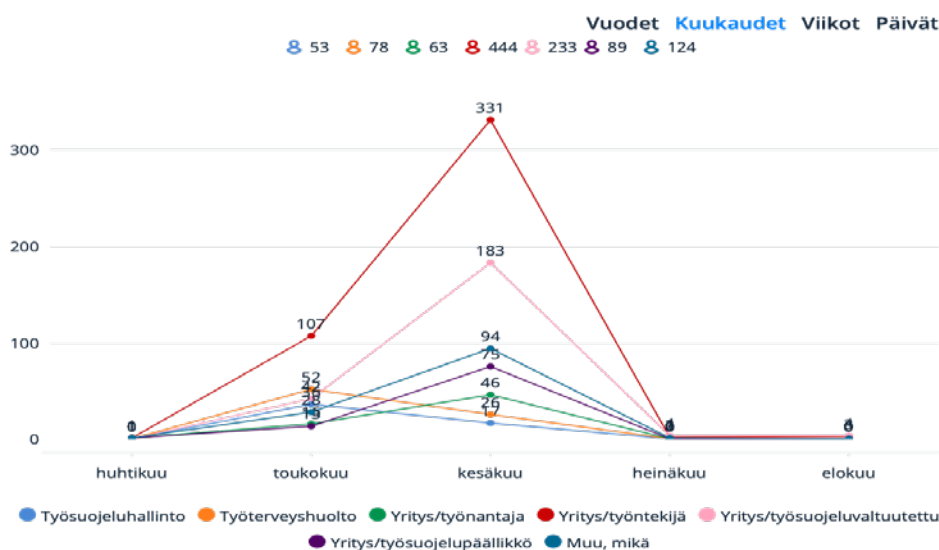
Työpaikan turvallisuuden takaajia ovat työnantaja, työntekijät, työterveyshuolto ja työsuojeluvalvonta. Kun kukin osapuoli hoitaa oman osuutensa ja velvollisuutensa, työpaikalla on turvallista tehdä työtä. Työelämässä on edelleen runsaasti kemiallisia, biologisia ja fysikaalisia tekijöitä, joille altistumisesta saattaa aiheutua tapaturmia, sairauksia ja ammattitauteja tai jopa kuolemantapauksia, jotka voidaan välttää altisteiden oikeanlaisella tunnistamisella ja hallinnalla. Työsuojeluhallinto lähestyy kyselyn muodossa eri toimijoita ja kerää näkemyksiä toimenpiteistä, joilla riittävä työturvallisuuden taso työpaikan altisteiden osalta varmistetaan. Tämä kysely koskee vain työpaikan altisteita. Altisteisiin eivät kuulu työpaikan kuormitustekijät, esimerkiksi psykososiaaliset riskit.

Kyselyn vastauksia hyödynnetään työsuojeluhallinnon tulevien toimenpiteiden, toiminnan ja valvonnan suunnittelussa. Tähtäämme tulevaisuuteen, joten nykyiset rakenteet tai toimenpiteet eivät ole vastauksia rajoittavia.

2.3 Kyselyyn vastaaminen ja vastausten tausta

Tässä raportissa ja raportin kuvissa 8-merkki tarkoittaa vastaajaryhmittäistä vastaajien lukumäärää.

Kuvio 1. Vastausten ajankohdat vuonna 2022. 8-merkki tarkoittaa vastaajaryhmittäistä vastaajien lukumäärää.

Pääosin kyselyyn vastattiin touko–heinäkuussa 2022. Vastauksia saatiin 1 084 kappaletta.

Kyselyn kysymys 1 koski vastaajan työpaikkaa. Vastaajien tausta on koottu taulukoon 1. Yritysten edustajia oli 76 %, ja suurimmat vastaajaryhmät olivat yritysten työntekijät ja työsuojeluvaltuutetut. Kyselyyn vastaaminen koettiin positiiviseksi: 85 % piti sitä tärkeänä, ja 15 % ei pitänyt sitä tärkeänä. Vastaajat ilmoittivat myös ammattinsa ja luokittelivat vapaamuotoisesti työpaikkansa. Näitä ei ole toistaiseksi tarkemmin analysoitu, mutta vastausten perusteella mukana oli mm. rakennusala, teollisuutta, julkishallintoa ja palvelualoja. Vastaajat vastasivat verkkosivuilla olleeseen digitaaliseen kyselyyn, jolloin ei saada tietoa, kuinka moni luki kyselyn esitekstin.

Taulukko 1. Vastaajien jakautuma: yritysten edustajia oli 76 %, ja suurimmat vastaajaryhmät olivat yritysten työntekijät ja työsuojeluvaltuutetut.

Vastaajien tausta	Vastauksia	% vastaajista
työsuojeluhallinto	53	4,9
työterveyshuolto	78	7,2
yritys työnantaja	63	5,8
yritys työntekijä	444	41
yritys työsuojeluvaltuutettu	233	21,5
yritys työsuojelupäällikkö	89	8,2
muu	124	11,4
Yhteensä	1 084	
Yrityksistä	829	76,3

3 Tulokset ja niiden tarkastelu

3.1 Taulukoiden ja pylväskuvioiden lukeminen

Siniset pylväskuviot

Vastaajaryhmien kokonaiskuva esitetään sinisin pylväskuvioin, ja se perustuu kaikkien vastaajien lukumäärään. Pylväskuvioissa vasen puoli kuvaa eri mieltä olevien vastaajien lukumäärää. Oikealla puolella olevat pylväät kuvaavat väitteen kanssa samaa mieltä olevien lukumäärää.

Värikkäät pylväskuviot

Eri värein erotettu vastaajakohtainen pylväskuvio kuvaa vastaukset vastaajaryhmittäin järjestyksessä seuraavasti: työsuojeluhallinto, työterveyshuolto, yritys/työnantaja, yritys/työntekijä, yritys/työsuojeluvaltuutettu, yritys/työsuojelupäällikkö sekä muut. Saman värisiä, eli saman vastaajatahon vastauksia, kannattaa verrata toisiinsa kunkin kuvion vaakasuunnassa. Työntekijöitä oli vastaajissa eniten, jolloin heidän osuutensa (punainen pylväs) erottuu korkeimpina helpoiten.

8-merkki

8-merkki tarkoittaa vastaajaryhmittäistä vastaajien lukumäärää.

Työntekijän edustaja

Työntekijän edustajalla tarkoitetaan taulukoissa yritys/työntekijää ja yritys/työsuojeluvaltuutettua.

Työnantajan edustaja

Työnantajan edustajalla tarkoitetaan taulukoissa yritys/työnantajaa ja yritys/työsuojelupäällikköä.

3.2 Vastaukset vastaajaryhmien kokonaiskuvin ja vastaajaryhmittäin esitettyinä

Kysymyksestä 2 esitetään vastaukset vastaajaryhmittäin (värikäs pylväskuvio). Kysymyksistä 3–27 esitetään ensin kaikkien vastaajaryhmien kokonaiskuva (siniset pylväskuviot) ja vastaukset vastaajaryhmittäin (värikäs pylväskuvio).

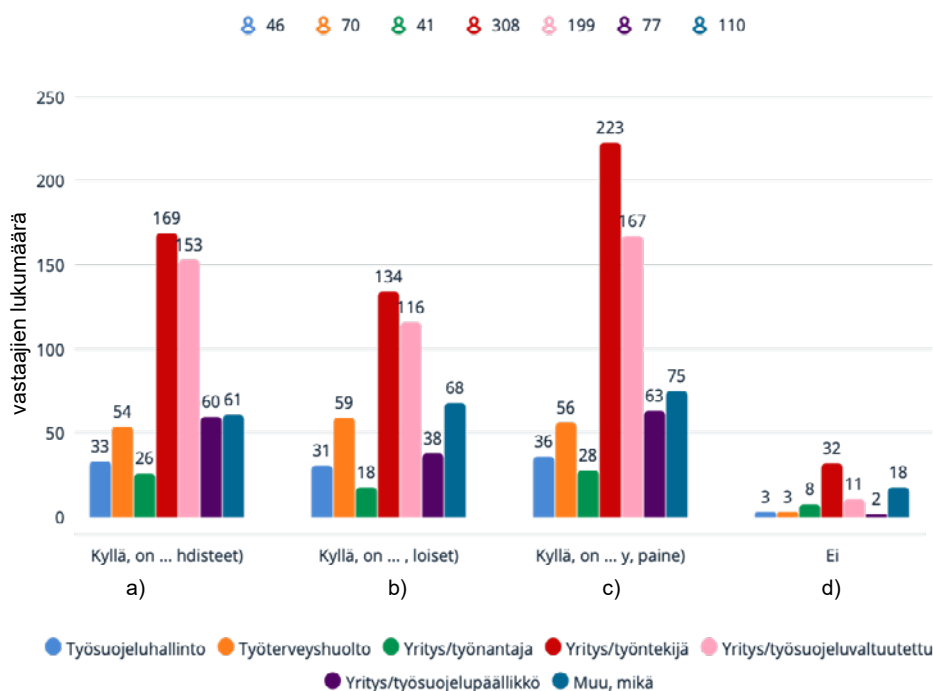
Pylväskuviossa vasen puoli kuvaa eri mieltä olevien vastaajien lukumäärää – esimerkiksi paljon, jonkin verran ja vähän. Oikealla puolella olevat pylväät kuvaavat väitteen kanssa samaa mieltä olevien lukumäärää – esimerkiksi samaa mieltä, jonkin verran samaa mieltä ja vähän samaa mieltä. Keskimäinen pylväs kuvaa sitä, että vastaaja ei ole samaa eikä eri mieltä.

Vastauksia arvioitaessa kannattaa huomata, että työntekijöitä oli vastaajissa eniten, jolloin heidän osuutensa (punainen pylväs) erottuu helpoiten. Kuvioita kannattaa tarkastella myös vaakatasossa eli vertailla pienempiä ryhmiä asteikolla eri mieltä – samaa mieltä. Tähän tarvitaan kuvakohtaista tarkastelua. Kaikkia kuvia voi tarkastella tarkemmin kuin tässä on tehty; kyselytutkimuksen tavoitteena on saada lukijat ja vastaajaryhmät tekemään myös omia tulkintojaan.

3.3 Kemiallisten, biologisten ja fysikaalisten altisteiden esiintyminen työpaikoilla. Vastaukset kysymyksiin 2–5

Kemiallisten, biologisten ja fysikaalisten altisteiden esiintyminen työssä tai työhön liittyen (kuviot 2–8 ja kysymykset 2–5). Kaikkiaan kyselyyn vastaajia oli 1 084 henkilöä, ja ne, jotka eivät kokeneet työssään tai työhönsä liittyen olevan kyseistä altistetta, eivät tähän kysymykseen vastanneet. Kemiallisia tekijöitä koki työssään tai työhönsä liittyen esiintyvän 48 % vastaajista (516 henkilöä), biologisia tekijöitä koki työssään esiintyvän 40 % vastaajista (426 henkilöä) ja fysikaalisia tekijöitä 57 % kyselyyn vastanneista (615 henkilöä). Vastaukset painottuivat paljon-vastausten puolelle.

Kuvio 2. Kysymys 2. kemiallisten, biologisten ja fysikaalisten altisteiden esiintyminen, vastaajaryhmittäin.

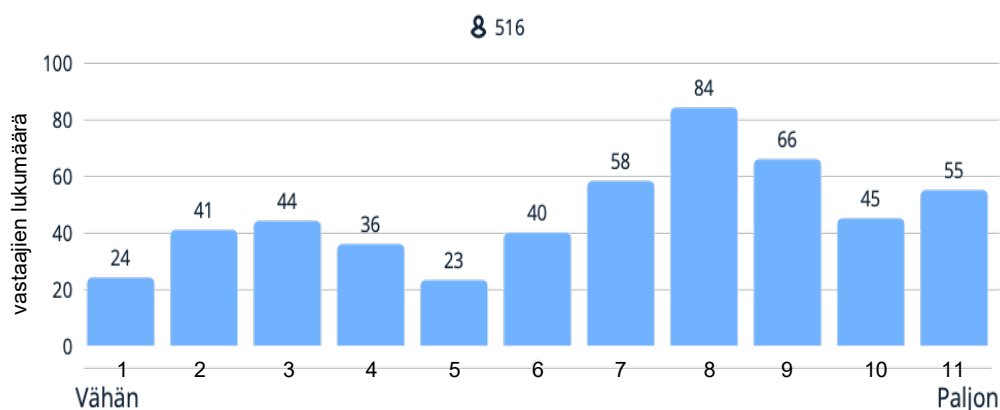

- Kyllä, on kemiallisia tekijöitä (esim. kemikaalit, seokset, työssä tai työstä syntyvät yhdisteet)
- Kyllä, on biologisia tekijöitä (esim. bakteerit, virukset, sienet, itiöt, siitepöly, loiset)
- Kyllä, on fysikaalisia tekijöitä (esim. melu, värinä, valaistus, lämpö, säteily, paine)
- Ei

Kuviossa 2 on esitetty kemiallisten, biologisten ja fysikaalisten tekijöiden esiintyminen vastaajaryhmittäin. Eniten näitä tekijöitä arvioivat olevan yrityksen työntekijät ja työsuojeluvaltuutetut, mutta heitä oli myös vastaajista eniten. Jos verrataan vastauksia kemiallisten, biologisten tai fysikaalisten tekijöiden suhteen, eniten arvioitiin esiintyvän fysikaalisia tekijöitä ja vähiten biologisia tekijöitä.

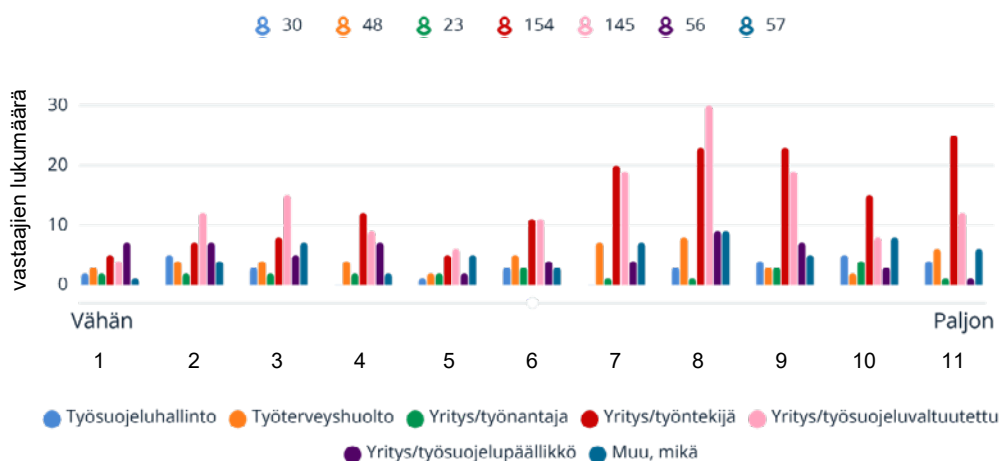
Jos verrataan kutakin vastaajaryhmää eri altisteiden suhteen, yrityksissä esiintyy fysikaalisia tekijöitä eniten ja biologisia tekijöitä vähiten. Työsuojeluhallinto ja työterveyshuolto arvioivat näitä altisteita olevan suunnilleen saman verran eri altisteryhmissä. Näissä dataa kannattaa tarkastella kunkin vastaajaryhmän suhteellisina korkeuksina akselilla eri mieltä – samaa mieltä: esimerkiksi työterveyshuollon kyllä-vastauksissa kemiallisia tekijöitä oli 54 vastausta, biologisten tekijöiden vastauksissa 59 sekä fysikaalisten tekijöiden vastauksissa 56, kun vastaajia oli yhteensä 70 (oranssi pylväs).

Kuvio 3. Kysymys 3. Mielestäni kemiallisia tekijöitä esiintyy työssäni tai työhöni liittyen.

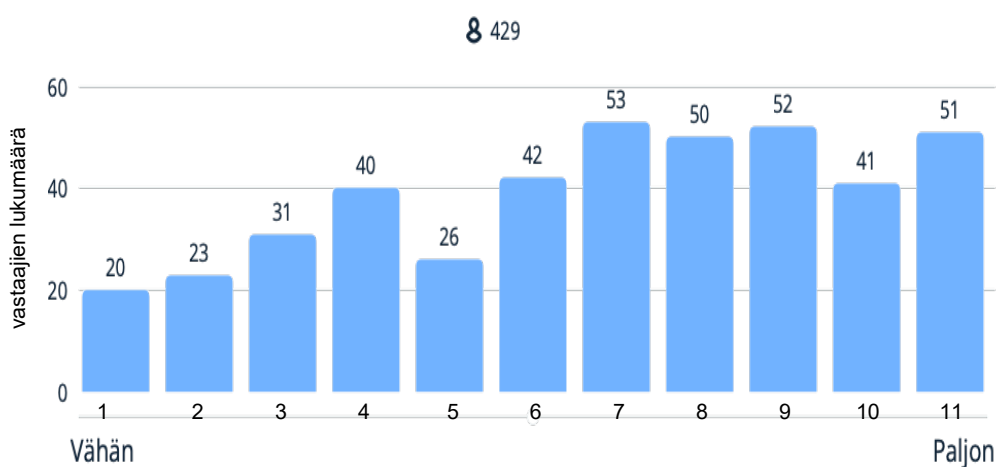
Vastaajista 48 % (516 vastausta) koki, että työssä tai työhön liittyen esiintyy kemiallisia tekijöitä (kysymys 3), kuviossa 3. On kohteita, joissa kemiallisia tekijöitä on vähän, mutta myös kohteita, joissa niitä on melko paljon. Yleisin vastaus oli melko paljon, 82 vastausta. Vastaajista 52 % koki, ettei omassa työssä tai omaan työhön liittyen esiinny kemiallisia tekijöitä.

Kuvio 4. Kysymys 3. Mielestäni kemiallisia tekijöitä esiintyy työssäni tai työhöni liittyen, vastaajaryhmittäin.

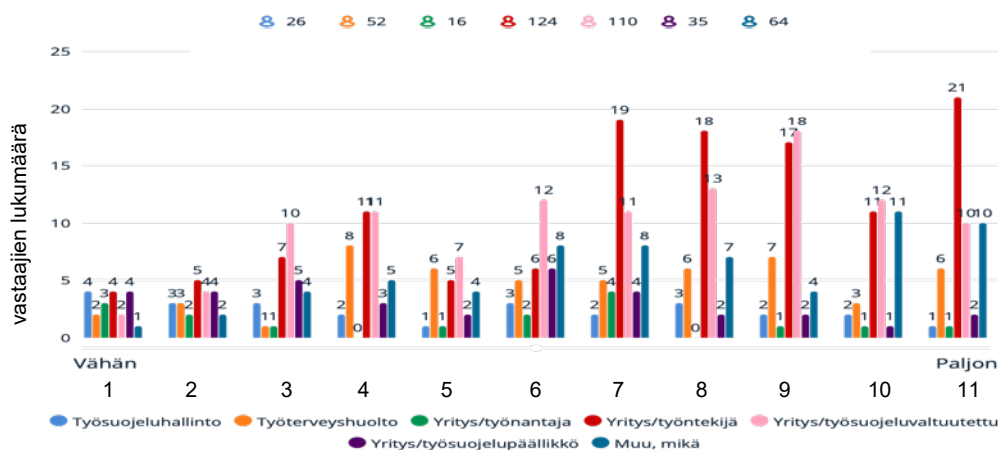
Vastaukset väitteeseen kemiallisten tekijöiden esiintymisestä työssä tai työn yhteydessä ovat vastaajaryhmittäin kuviossa 4. Yritysten henkilöiden ja työterveyshuollon mielestä näitä haittatekijöitä esiintyy melko paljon. Työsuojeluhallinnon vastaukset hajoavat enemmän alueelle melko vähän – melko paljon. Yleisin vastaus oli luokassa 8 melko paljon.

Kuvio 5. Kysymys 4. Mielestäni biologisia tekijöitä esiintyy työssäni tai työhöni liittyen.

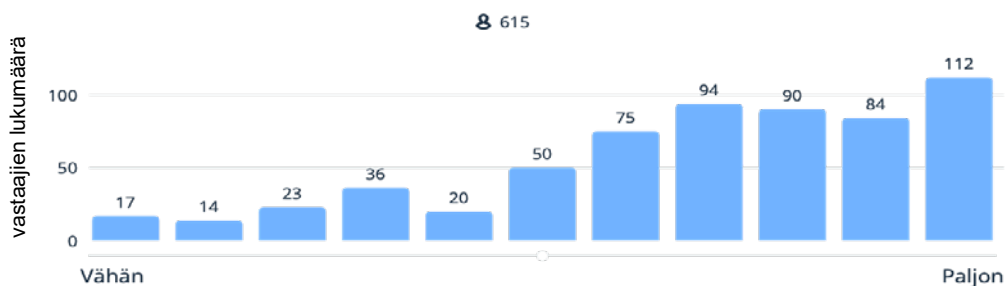
Vastaajista 40 % (426 vastausta) koki, että työssä tai työhön liittyen esiintyy biologisia tekijöitä (kysymys 4), kuvio 5. Tässä yleisin vastaus oli suhteellisen paljon (53 vastausta), mutta vastauksia melko paljon ja paljon oli myös varsin suuri osuus.

Kuvio 6. Kysymys 4. Väite: mielestäni biologisia tekijöitä esiintyy työssäni tai työhöni liittyen, vastaajaryhmittäin.

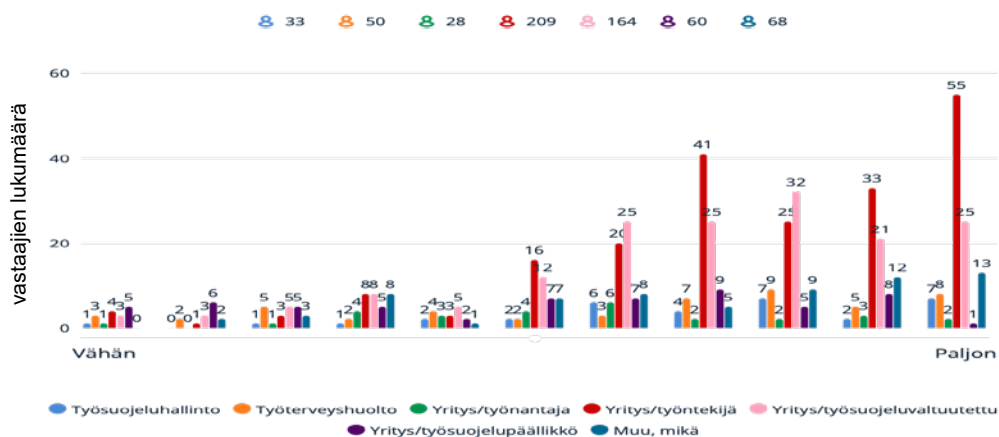
Biologisten tekijöiden esiintymisen vastausten analyysi vastaajaryhmittäin on kuviossa 6. Kuvion mukaan työterveyshuollon mukaan näitä esiintyy melko paljon. Yritysten edustajien vastaukset keskittyvät myös enemmän paljon-alueelle, samoin kuin muu-vastaajaryhmässä.

Kuvio 7. Kysymys 5. Mielestäni fyysisiä tekijöitä esiintyy työssäni tai työhöni liittyen.

Vastaajista 57 % (615 vastausta) koki, että työssä tai työhön liittyen esiintyy fyysisiä tekijöitä (kysymys 5), kuvio 7. Vastauksia oli eniten kysymykseen 3–5, ja vastaukset keskittyivät muita altisteita enemmän paljon-osuuteen. Eniten vastauksia oli ääripäässä eli paljon-osuudessa: 112 vastausta (18 %).

Kuvio 8. Kysymys 5. Väite: mielestäni fyysikaalisia tekijöitä esiintyy työssäni tai työhöni liittyen, vastaajaryhmittäin.

Vastaukset väitteeseen fyysikaalisten tekijöiden esiintymisestä työssä tai työn yhteydessä on esitetty vastaajaryhmittäin kuviossa 8. Vastaukset painottuvat alueille melko paljon – paljon, ja selvästi vähemmän kuin kemiallisissa tai biologisissa tekijöissä on vastauksia melko vähän – vähän. Vastaus on ymmärrettävä, sillä melua, lämpöoloja, valaistusta yms. fyysikaalisia tekijöitä sekä niiden haittoja esiintyy lähes kaikilla työpaikoilla ja siksi niiden olemassaolo tiedostetaan. Kaikki vastaajaryhmät vastasivat saman suuntaisesti. Eniten paljon-vastauksia tuli työntekijöiden ryhmästä.

3.4 Työnantajat ja työpaikan altisteet, vastaukset kysymyksiin 6–13

Taustatieto:

Työpaikan altisteet. Työnantajan on jatkuvasti tarkkailtava työympäristöä ja työtapojen turvallisuutta sekä toteutettujen toimenpiteiden vaikutusta työn turvallisuuteen ja terveellisyyteen (ajantasaisuusvaatimus). Työnantajan tulee antaa opetusta ja ohjausta työn haittojen ja vaarojen estämiseksi sekä työstä aiheutuvan turvallisuutta tai terveyttä uhkaavan haitan tai vaaran välttämiseksi. Tarvittaessa, jos oma osaaminen ei riitä, työnantajan tulee käyttää työpaikan altisteiden arvioinnissa ja hallinnassa asiantuntijatukea.

Työpaikan altisteiden riskien hallintaa lähestytään työturvallisuuslainsäädännössä yleisestä yksilölliseen -näkökulmalla. EU-OSHA kuvaa tätä asiaa STOP-periaatteella, jossa altisteita vähennetään järjestyksessä: korvaaminen (substitution), tekniset toimenpiteet (technological), työn järjestämisen keinot (organisational) ja vasta viimeisenä keinona henkilökohtaiset suojaimet (personal protective measures).

Työntekijän on noudatettava työnantajan antamia määräyksiä ja ohjeita sekä ammattitaitonsa ja käytettävissään olevin keinoin huolehdittava omasta ja muiden turvallisuudesta ja terveydestä. Työntekijän tulee myös ilmoittaa työnantajalle työpaikalla havaitsemistaan vioista ja puutteellisuuksista, jotka voivat aiheuttaa haittaa tai vaaraa työntekijöiden turvallisuudelle tai terveydelle.

Kysymys 6. Väite: Työnantajat huolehtivat ajantasaisesti ja hyvin työturvallisuuden toteutumisesta kemiallisten altisteiden osalta.

Kysymys 7. Väite: Työnantajat huolehtivat ajantasaisesti ja hyvin työturvallisuuden toteutumisesta biologisten altisteiden osalta.

Kysymys 8. Väite: Työnantajat huolehtivat ajantasaisesti ja hyvin työturvallisuuden toteutumisesta fysikaalisten altisteiden osalta.

Kysymys 9. Väite: Työnantajat tuntevat hyvin riskien hallinnan yleisestä yksilölliseen - lähestymistavan eli ns. STOP-periaatteen työpaikan altisteiden osalta.

Kysymys 10. Väite: Työnantajat käyttävät tarvittaessa ulkopuolisia asiantuntijoita työpaikan altisteiden arvioinnissa ja hallinnassa.

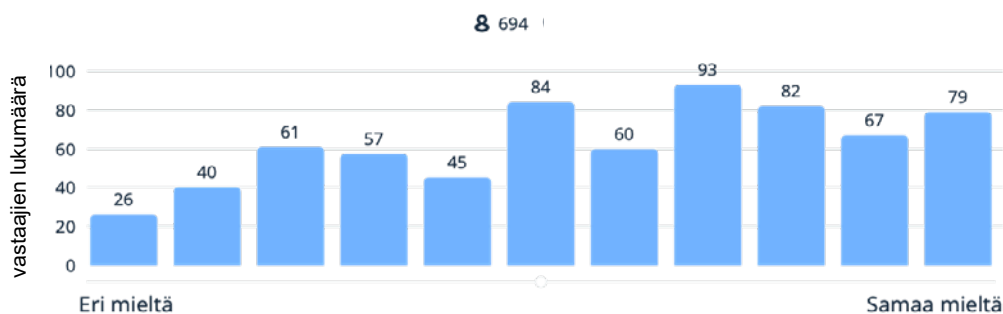
Kysymys 11. Väite: Työnantajat huolehtivat hyvin opetuksesta ja ohjauksesta työpaikan altisteiden osalta.

Kysymys 12. Väite: Työntekijät noudattavat hyvin työpaikan altisteisiin liittyviä turvallisen työn tekemisen ohjeita ja käytäntöjä, jotka työnantaja antaa toimivaltansa mukaisesti.

Kysymys 13. Väite: Työntekijät huolehtivat hyvin velvollisuudestaan ilmoittaa työnantajalle havaitsemistaan työpaikan altisteille altistumista lisäävistä puutteista ja vioista.

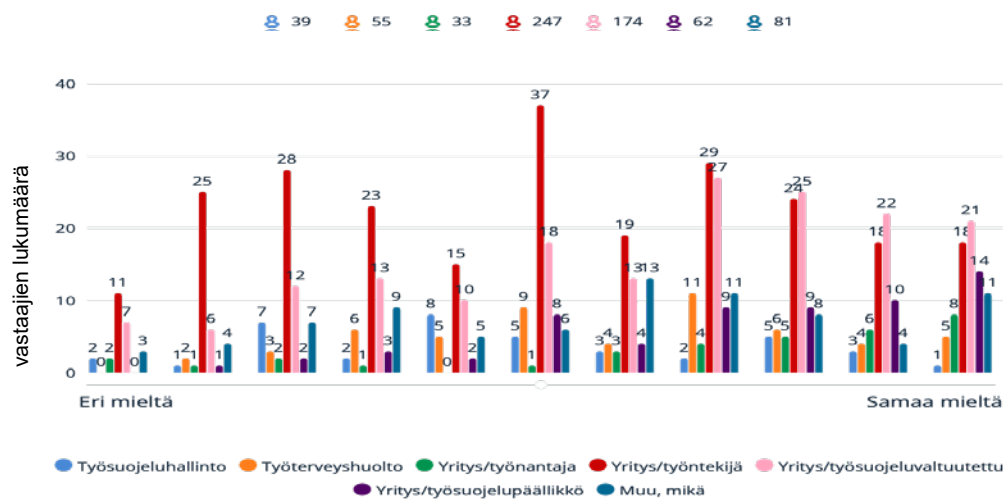
Kysymys 14. Vapaa sana. Mitä ovat työpaikoilla ne helpot ja pienet asiat, joiden avulla tai joita muuttamalla saadaan työpaikan altisteet paremmin hallintaan? Vastaukset käsitellään erillisessä raportissa.

Kuvio 11. Kysymys 7. Väite: työnantajat huolehtivat ajantasaisesti ja hyvin työturvallisuuden toteutumisesta biologisten altisteiden osalta.

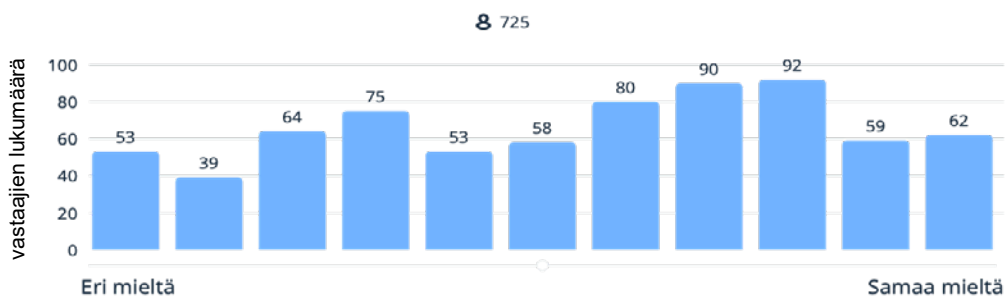
Väitteen mukaan työnantajat huolehtivat ajantasaisesti ja hyvin työturvallisuuden toteutumisesta biologisten altisteiden osalta, kuvio 11 (kysymys 7). Tässä kysymyksessä vastaajien arviot hajosivat enemmän kuin kemiallisten tekijöiden suhteen, mutta lievästi samaa mieltä tässäkin oltiin.

Kuvio 12. Kysymys 7. Väite: työnantajat huolehtivat ajantasaisesti ja hyvin työturvallisuuden toteutumisesta biologisten altisteiden osalta, vastaajaryhmittäin.

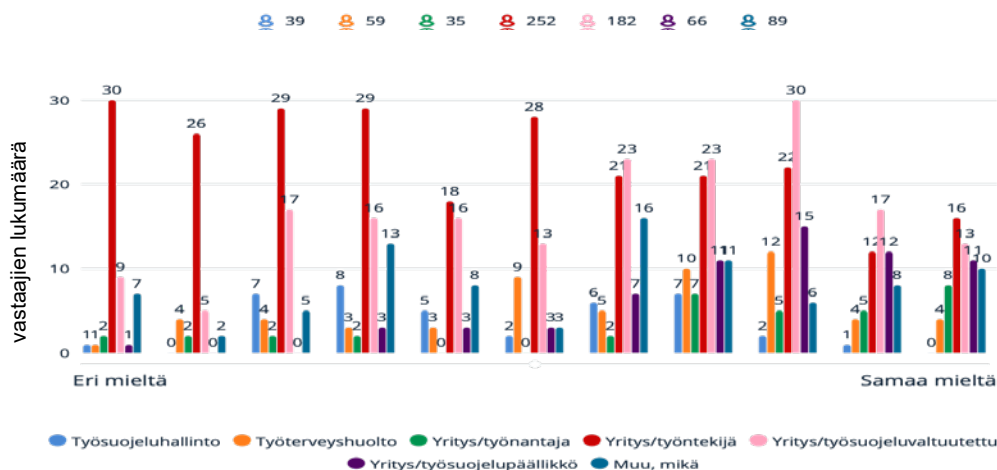
Väitteen mukaan työnantajat huolehtivat ajantasaisesti ja hyvin työturvallisuuden toteutumisesta biologisten altisteiden osalta, kuvio 12. Kuvion mukaan työntekijät ovat väitteestä enemmän eri mieltä kuin työsuojeluvaltuutetut ja työnantajat.

Kuvio 13. Kysymys 8. Väite: työnantajat huolehtivat ajantasaisesti ja hyvin työturvallisuuden toteutumisesta fysikaalisten altisteiden osalta.

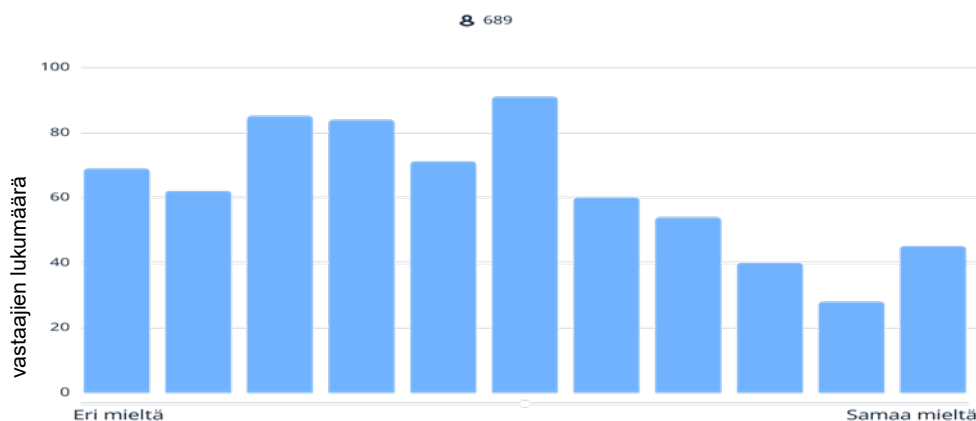
Väitteen mukaan työnantajat huolehtivat ajantasaisesti ja hyvin työturvallisuuden toteutumisesta fysikaalisten altisteiden osalta, kuvio 13 (kysymys 8). Fysikaalisten tekijöiden osalta vastaukset hajosivat, kuten myös kemiallisten ja biologisten tekijöidenkin osalta, mutta suurin osa vastaajista oli melko samaa mieltä väitteestä.

Kuvio 14. Kysymys 8. Väite: työnantajat huolehtivat ajantasaisesti ja hyvin työturvallisuuden toteutumisesta fysikaalisten altisteiden osalta, vastaajaryhmittäin.

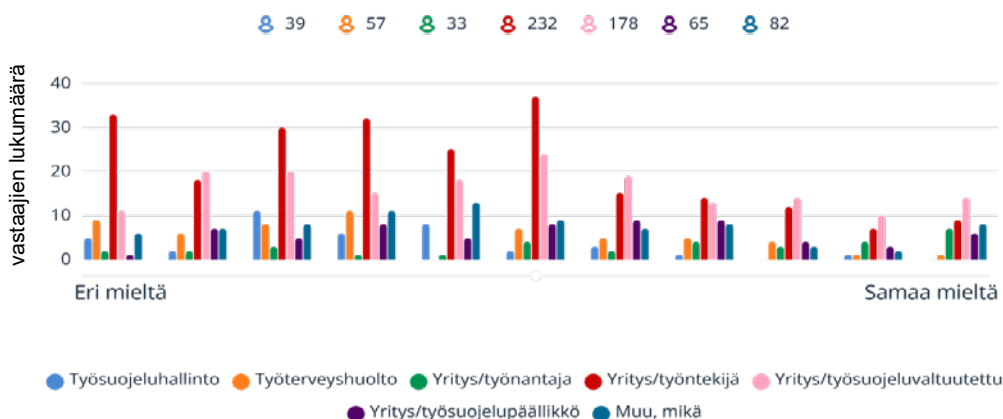
Kuvio 14 esittää väitteen, että työnantajat huolehtivat ajantasaisesti ja hyvin työturvallisuuden toteutumisesta fysikaalisten altisteiden osalta. Tässä työntekijät ovat enemmän eri mieltä kuin muissa haittatekijöissä ja työsuojeluvaltuutetut, työnantajan edustajat ja työsuojelupäälliköt ovat enemmän samaa mieltä väitteen kanssa. Työterveyshuolto on enemmän samaa kuin eri mieltä.

Kuvio 15. Kysymys 9. Väite: työnantajat tuntevat hyvin riskien hallinnan yleisestä yksilölliseen lähestymistavan eli ns. STOP-periaatteen työpaikan altisteiden osalta.

Väitteen mukaan työnantajat tuntevat hyvin riskien hallinnan yleisestä yksilölliseen lähestymistavan eli ns. STOP-periaatteen työpaikan altisteiden osalta, kuvio 15 (kysymys 9). Aika tavalla oltiin eri mieltä työnantajien STOP-periaatteen tuntemisesta. Suurin vastaajien ryhmä sijoittui kuitenkin kohtaan ei eri eikä samaa mieltä.

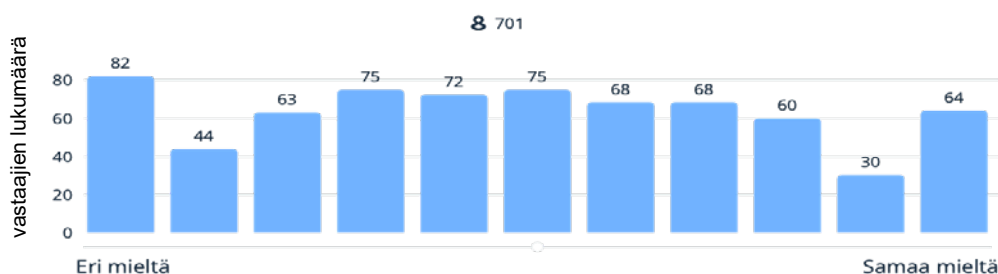
Kuvio 16. Kysymys 9. Väite: työnantajat tuntevat hyvin riskien hallinnan yleisestä yksilölliseen lähestymistavan eli ns. STOP-periaatteen työpaikan altisteiden osalta, vastaajaryhmittäin.

Väitteen mukaan työnantajat tuntevat hyvin riskien hallinnan yleisestä yksilölliseen lähestymistavan eli ns. STOP-periaatteen työpaikan altisteiden osalta vastaajaryhmittäin, kuvio 16. Työpaikan altisteiden riskien hallintaa lähestytään työturvallisuuslainsäädännössä yleisestä yksilölliseen näkökulmasta. EU-OSHA kuvaa tätä asiaa STOP-periaatteella, jossa altisteita vähennetään järjestyksessä korvaaminen, tekniset

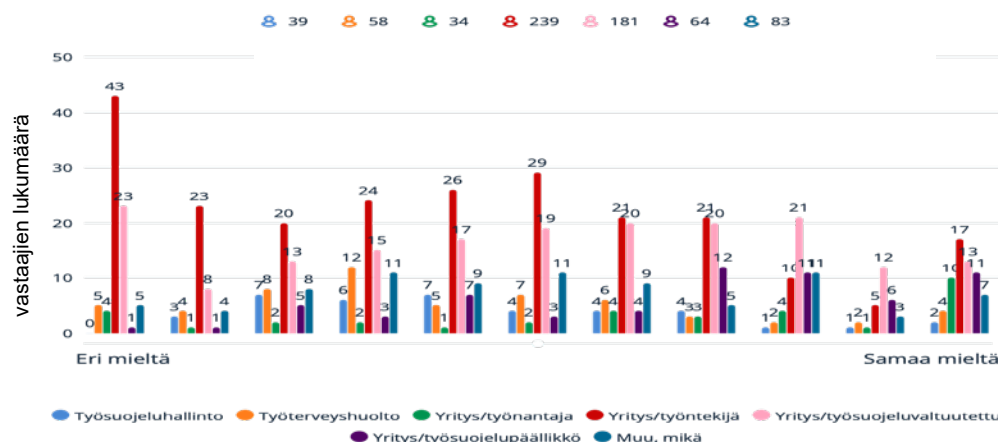
toimenpiteet, työn järjestämisen keinot ja vasta viimeisenä keinona henkilökohtaiset suojaimet. Vastajaat ovat paljolti melko eri mieltä. Varsinkin työntekijät antoivat selvästi äänensä eri mieltä puolelle, mutta samoin tapahtui työsuojeluvaltuutetuille, työterveyshuollolle ja työsuojeluhallinnolle. STOP-periaate ei liene tunnettu sanana, vaikka hallintakeinojen osalta kyselyyn vastanneet ovat ehkä olleet tietoisia työsuojelun torjuntakeinojen priorisointiperiaatteista.

Kuvio 17. Kysymys 10. Väite: työnantajat käyttävät tarvittaessa ulkopuolisia asiantuntijoita työpaikan altisteiden arvioinnissa ja hallinnassa.

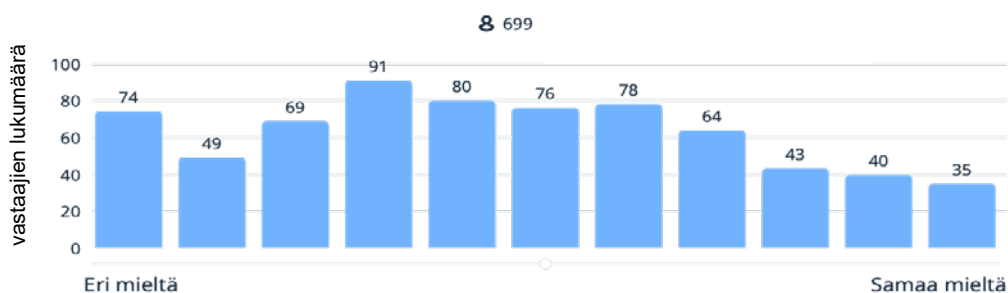
Väitteen mukaan työnantajat käyttävät tarvittaessa ulkopuolisia asiantuntijoita työpaikan altisteiden arvioinnissa ja hallinnassa, kuvio 17 (kysymys 10). Tässä vastaukset hajosivat selvästi: erityisesti erottuvat ääripäät eli täysin eri mieltä ja täysin samaa mieltä olevat, mutta oli myös paljon vastauksia, joissa ei oltu oikein eri eikä samaa mieltä.

Kuvio 18. Kysymys 10. Väite: työnantajat käyttävät tarvittaessa ulkopuolisia asiantuntijoita työpaikan altisteiden arvioinnissa ja hallinnassa, vastaajaryhmittäin.

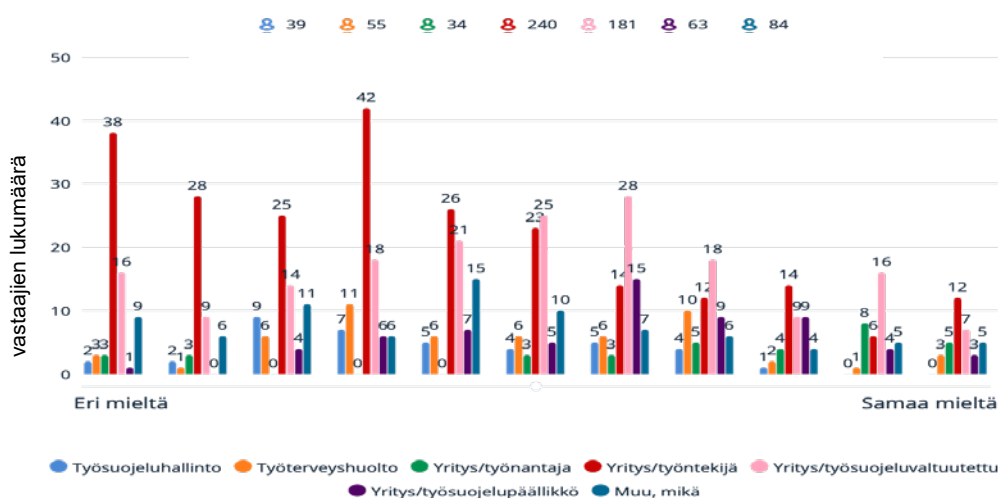
Väitteen mukaan työnantajat käyttävät tarvittaessa ulkopuolisia asiantuntijoita työpaikan altisteiden arvioinnissa ja hallinnassa, kuvio 18 (kysymys 10). Tässä työntekijät ovat selvimmin eri mieltä. Työterveyshuolto on jossain määrin eri mieltä. Työsuojelupäälliköt ja työnantajat kallistuvat eniten kysymyksen kanssa samalle kannalle.

Kuvio 19. Kysymys 11. Väite: työnantajat huolehtivat hyvin opetuksesta ja ohjauksesta työpaikan altisteiden osalta.

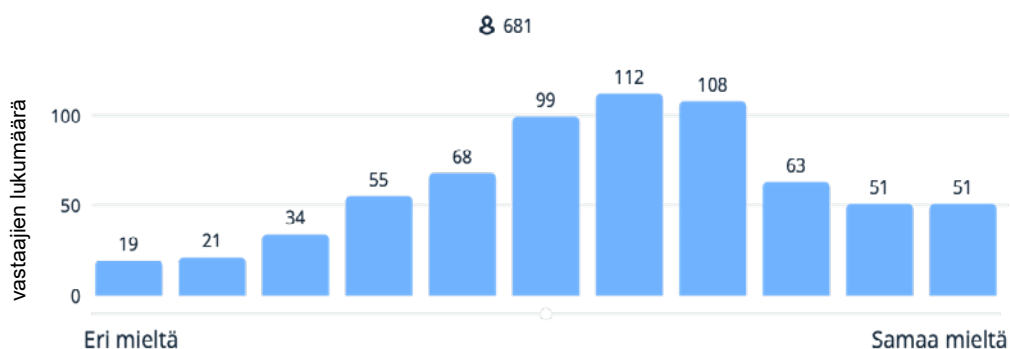
Väitteen mukaan työnantajat huolehtivat hyvin opetuksesta ja ohjauksesta työpaikan altisteiden osalta, kuvio 19 (kysymys 11). Tämä kohta painottuu hieman enemmän eri mieltä oleviin.

Kuvio 20. Kysymys 11. Väite: työnantajat huolehtivat hyvin opetuksesta ja ohjauksesta työpaikan altisteiden osalta, vastaajaryhmittäin.

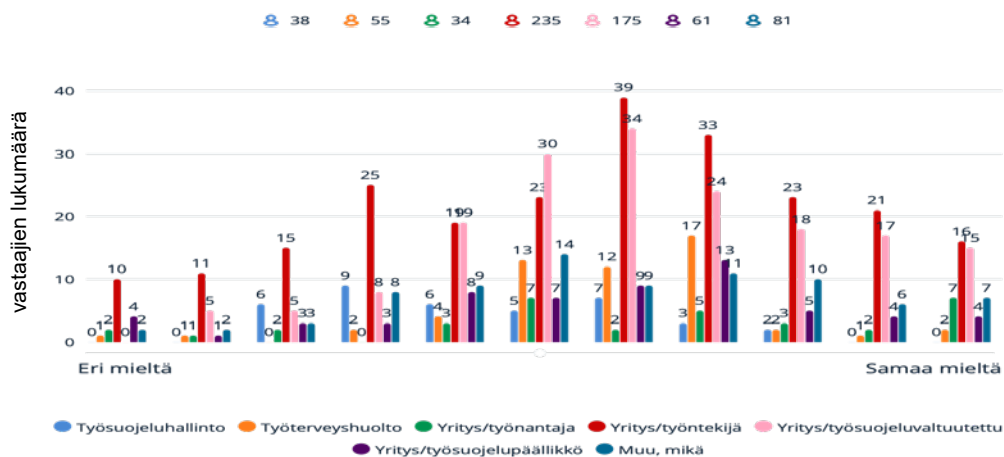
Väitteen mukaan työnantajat huolehtivat hyvin opetuksesta ja ohjauksesta työpaikan altisteiden osalta, kuvio 20 (kysymys 11). Tässäkin toistuu samankaltainen näkemys, eli työntekijät ovat enemmän eri mieltä kuin työsuojeluvaltuutetut, työsuojelupäälliköt ja työnantajat. Työsuojeluhallinnon ja työterveyshuollon näkemykset sijoittuvat vastausten keskivaiheille. Väitteestä oltiin enemmän eri mieltä kuin samaa mieltä, ja etenkin työntekijävastauksissa tämä näkyy.

Kuvio 21. Kysymys 12. Väite: työntekijät noudattavat hyvin työpaikan altisteisiin liittyviä turvallisen työn tekemisen ohjeita ja käytäntöjä, jotka työnantaja antaa toimivaltansa mukaisesti.

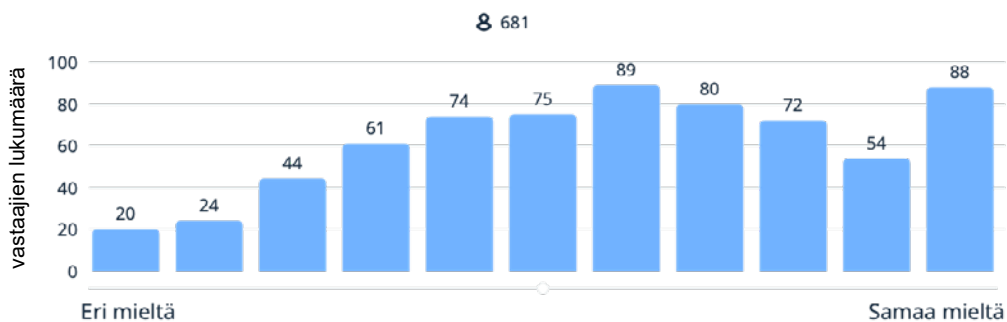
Väitteen mukaan työntekijät noudattavat hyvin työpaikan altisteisiin liittyviä turvallisen työn tekemisen ohjeita ja käytäntöjä, jotka työnantaja antaa toimivaltansa mukaisesti, kuvio 21 (kysymys 12). Asiasta oltiin enemmän samaa kuin eri mieltä eli oltiin lievästi enemmän melko samaa mieltä.

Kuvio 22. Kysymys 12. Väite: työntekijät noudattavat hyvin työpaikan altisteisiin liittyviä turvallisen työn tekemisen ohjeita ja käytäntöjä, jotka työnantaja antaa toimivaltansa mukaisesti, vastaajaryhmittäin.

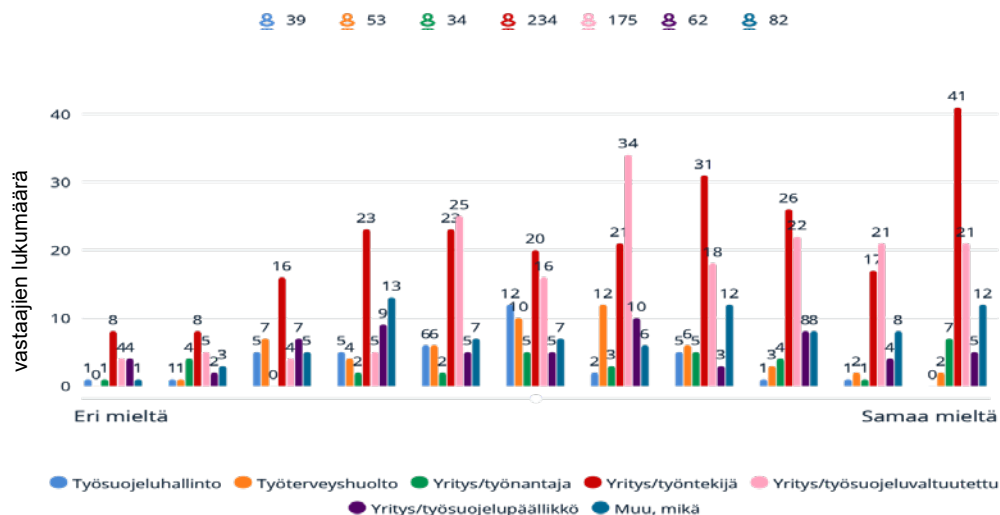
Kun tarkastellaan väitettä työntekijät noudattavat hyvin työpaikan altisteisiin liittyviä turvallisen työn tekemisen ohjeita ja käytäntöjä vastaajaryhmittäin, saadaan kuvio 22. Siinä työntekijäryhmien painoarvo on kysymyksen mielipiteiden puolivälissä. Työsuojeluhallinto on enemmän eri mieltä. Työterveyshuolto noudattelee yritysten työntekijöiden linjauksia. Työnantajan edustajista enemmistö on väitteestä samaa mieltä.

Kuvio 23. Kysymys 13. Väite: työntekijät huolehtivat hyvin velvollisuudestaan ilmoittaa työnantajalle havaitsemistaan työpaikan altisteille altistumista lisäävistä puutteista ja vioista.

Väitteen mukaan työntekijät huolehtivat hyvin velvollisuudestaan ilmoittaa työnantajalle havaitsemistaan työpaikan altisteille altistumista lisäävistä puutteista ja vioista, kuvio 23 (kysymys 13). Tässäkin oltiin selvästi enemmän samaa mieltä kuin eri mieltä, ja 88 (13 %) vastaajaa ilmoitti olevansa täysin samaa mieltä.

Kuvio 24. Kysymys 13. Väite: työntekijät huolehtivat hyvin velvollisuudestaan ilmoittaa työnantajalle havaitsemistaan työpaikan altisteille altistumista lisäävistä puutteista ja vioista, vastaajaryhmittäin.

Väitteen mukaan työntekijät huolehtivat hyvin velvollisuudestaan ilmoittaa työnantajalle havaitsemistaan työpaikan altisteille altistumista lisäävistä puutteista ja vioista, kuvio 24 (kysymys 13). Tässä työntekijät ja työsuojeluvaltuutetut ovat eniten samaa mieltä. Työsuojeluhallinto ja työterveyshuolto eivät ole oikein eri tai samaa mieltä vaan ovat vastauksissa puolivälissä, samoin kuin työnantajan edustajat.

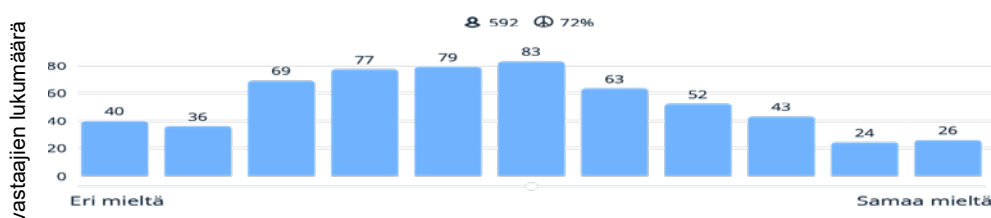
Kysymys 14. Vapaa sana: Mitä ovat työpaikoilla ne helpot ja pienet asiat, joiden avulla tai joita muuttamalla saadaan työpaikan altisteet paremmin hallintaan? Vastaukset käsitellään erillisessä raportissa.

3.5 Yhteisellä työpaikalla tieto kulkee hyvin eri toimijoiden välillä, vaarat tunnistetaan, riskit hallitaan ja työpaikan altisteet ovat hyvin hallinnassa. Vastaukset kysymykseen 15

Yhteisestä työpaikasta annettiin seuraavaa taustatietoa:

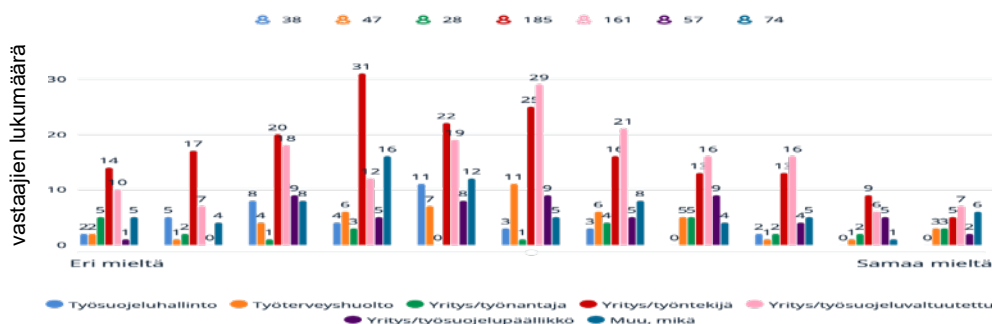
Yhteinen työpaikka. Yhteisellä työpaikalla työskentelee usean eri työnantajan työntekijöitä tai itsenäisiä työn suorittajia. Pääasiallista määräysvaltaa käyttävä työnantaja vastaa työpaikan vaara- ja haittatekijöihin liittyvän tiedon välittämisestä muille sekä huolehtii työolosuhteiden yleisestä turvallisuudesta ja terveellisyydestä. Vastavuoraisesti muiden on tiedotettava omassa työssä tai työstä syntyvistä haitta- ja vaaratekijöistä kaikille muille. Yhteisellä työpaikalla työnantajan on annettava työterveyshuololle työpaikkaselvityksen laatimiseksi tiedot, jotka ovat tarpeen työntekijöille työstä aiheutuvan terveydellisen vaaran tai haitan arvioimiseksi ja ehkäisemiseksi.

Kuvio 25. Kysymys 15. Väite: yhteisellä työpaikalla tieto kulkee hyvin eri toimijoiden välillä, vaarat tunnistetaan, riskit hallitaan ja työpaikan altisteet ovat hyvin hallinnassa.

Väitteen mukaan yhteisellä työpaikalla tieto kulkee hyvin eri toimijoiden välillä, vaarat tunnistetaan, riskit hallitaan ja työpaikan altisteet ovat hyvin hallinnassa, kuvio 25 (kysymys 15). Tästä väitteestä oltiin lievästi enemmän eri mieltä kuin samaa mieltä.

Kuvio 26. Kysymys 15. Väite: yhteisellä työpaikalla tieto kulkee hyvin eri toimijoiden välillä, vaarat tunnistetaan, riskit hallitaan ja työpaikan altisteet ovat hyvin hallinnassa, vastaajaryhmittäin.

Väitteen mukaan yhteisellä työpaikalla tieto kulkee hyvin eri toimijoiden välillä, vaarat tunnistetaan, riskit hallitaan ja työpaikan altisteet ovat hyvin hallinnassa, kuvio 26. Lähes kaikki vastaajaryhmät näyttävät olevan hieman eri mieltä väitteestä. Työsuojeluvaltuutetut olivat enemmän samaa mieltä kuin työntekijät. Myös työsuojeluhallinto, työterveyshuolto ja yritysten edustajat olivat tästä samankaltaisella kannalla.

3.6 Työterveyshuollon ja työnantajan välinen yhteistyö työpaikan altisteiden osalta. Vastaukset kysymyksiin 17–19

Taustatieto:

Työnantajan vastuulla on työn vaara- ja haittatekijöiden selvittäminen ja arviointi. Työterveyshuolto toteuttaa työpaikkaselvityksen ja arvioi vaarojen ja haittatekijöiden terveydellisen merkityksen hyödyntäen työnantajan riskinarviointia. Työterveyshuolto tekee tarvittaessa työpaikkakäyntejä, joissa voidaan havainnoida ja jopa mitata työpaikan altisteita. Lisäksi työterveyshuolto seuraa tarvittaessa altistumisvaarassa olevien työntekijöiden terveydentilaa esimerkiksi biologisin altistumismittauksin.

Työterveyshuollon ja työnantajan tulee ottaa huomioon työpaikan altisteisiin liittyvissä dokumenteissaan kaikki eri toimipaikat, työpisteet ja työpaikan altisteet. Työnantajat eivät välttämättä saa aina riittävästi tukea työterveyshuollolta altisteisiin liittyvissä riskien hallinnan toimenpiteissä. Toisaalta työterveyshuollot eivät aina saa työnantajilta riittävästi tietoa työpaikan altisteista. Sairastumisten ja ammattitautien ennalta ehkäisemiseksi tarvitaan työnantajien ja työterveyshuollon yhteistyötä.

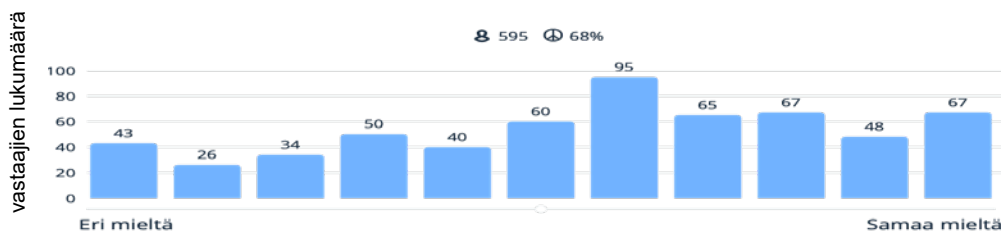
Kysymys 17. Väite: Työnantajan ja työterveyshuollon välinen yhteistyö toimii hyvin.

Kysymys 18. Väite: Riskinarvio ja työpaikkaselvitys on tarpeellista yhdistää samaan dokumenttiin.

Kysymys 19. Väite: Työterveyshuolloilla on käytettävissään riittävästi osaamista/resursseja työpaikan altisteisiin liittyen.

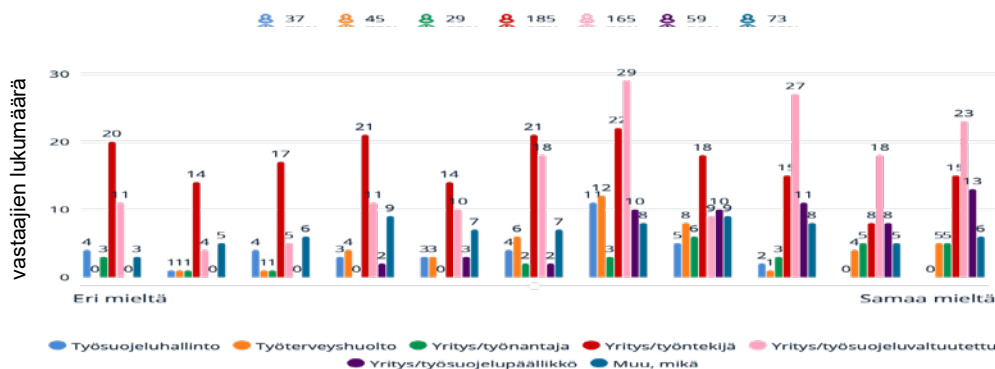
Kysymys 20. Vapaa sana työterveyshuollon ja työnantajan yhteistyöstä työpaikan altisteiden osalta. Vastaukset käsitellään erillisessä raportissa.

Kuvio 27. Kysymys 17. Väite: työnantajan ja työterveyshuollon välinen yhteistyö toimii hyvin.

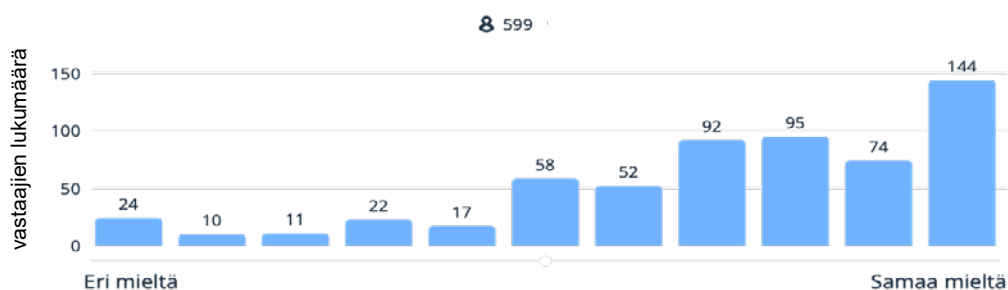
Väitteen mukaan työnantajan ja työterveyshuollon välinen yhteistyö toimii hyvin, kuvio 27 (kysymys 17). Vastaus oli varsin myönteinen, vaikka 43 vastaajaa 595:stä oli täysin eri mieltä (7 %), kun taas 67 vastaajaa (11 %) oli täysin samaa mieltä. Yleisin vastaus oli enemmän samaa kuin eri mieltä.

Kuvio 28. Kysymys 17. Väite: työnantajan ja työterveyshuollon välinen yhteistyö toimii hyvin, vastaajaryhmittäin.

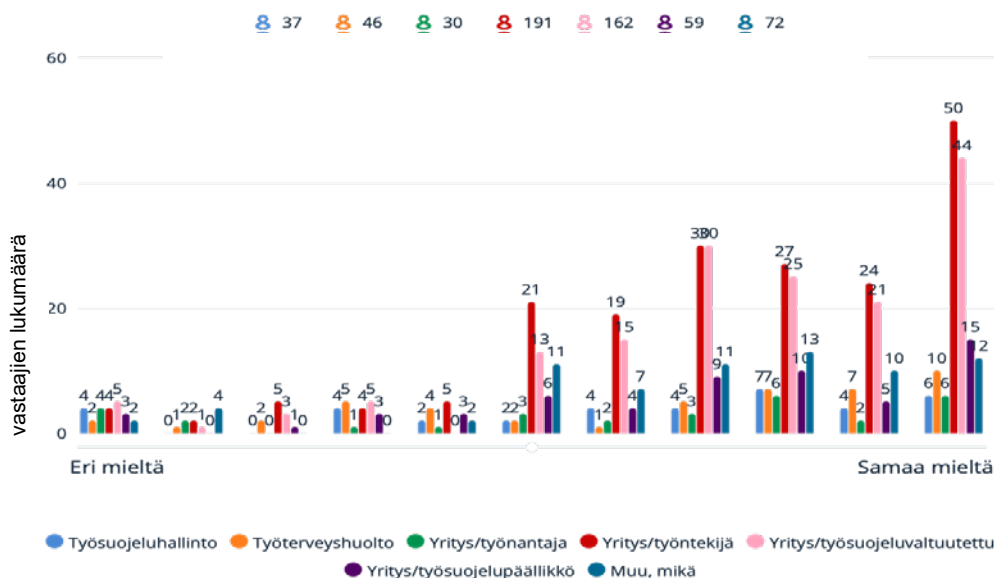
Väitteen mukaan työnantajan ja työterveyshuollon välinen yhteistyö toimii hyvin, kuvio 28. Työsuojeluvaltuutettujen, työsuojelupäälliköiden ja työnantajien mielestä yhteistyö toimii, työntekijät enemmän eri mieltä, työsuojeluhallinnon näkemys on vastausalueen puolivälissä ja työterveyshuollon näkemys on myös enemmän samaa mieltä. Vastaus oli varsin myönteinen, vaikka 43 vastaajaa 595:stä oli täysin eri mieltä (7 %), kun taas 67 vastaajaa oli täysin samaa mieltä. Yleisin vastaus oli enemmän samaa kuin eri mieltä.

Kuvio 29. Kysymys 18. Väite: riskinarvio ja työpaikkaselvitys on tarpeellista yhdistää samaan dokumenttiin.

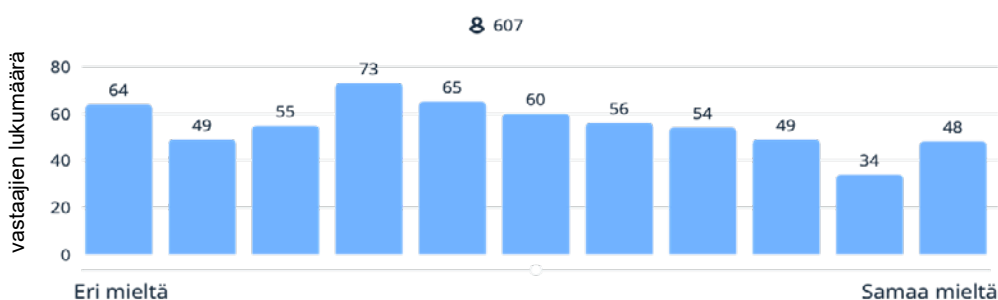
Väitteen mukaan riskinarvio ja työpaikkaselvitys on tarpeellista yhdistää samaan dokumenttiin, kuvio 29 (kysymys 18). Tässä kysymyksessä vastaajat olivat varsin samaa mieltä väitteen kanssa ja peräti 24 % vastaajista (144) oli täysin samaa mieltä.

Kuvio 30. Kysymys 18. Väite: riskinarvio ja työpaikkaselvitys on tarpeellista yhdistää samaan dokumenttiin, vastaajaryhmittäin.

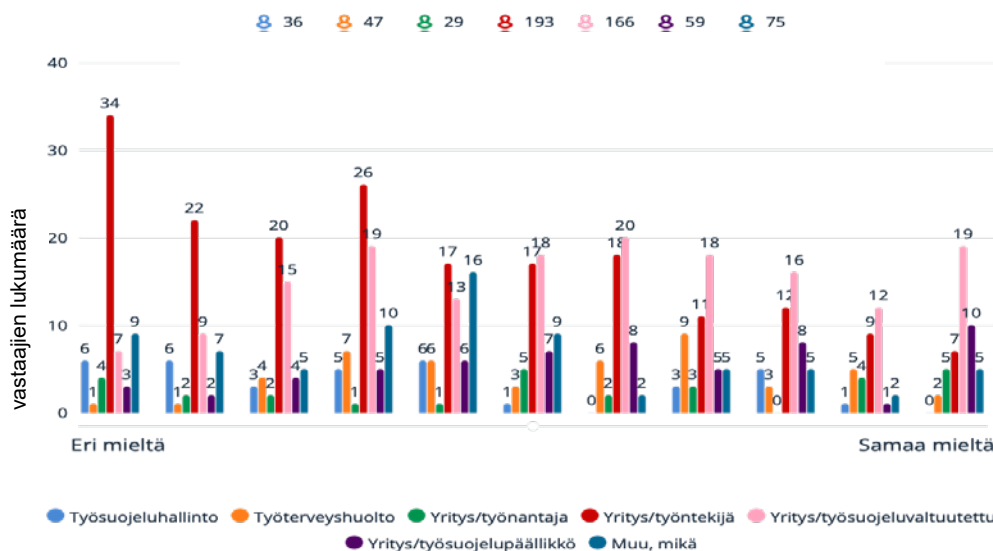
Väitteen mukaan riskinarvio ja työpaikkaselvitys on tarpeellista yhdistää samaan dokumenttiin, vastaajaryhmittäinen tulos, kuvio 30. Tässä lähes kaikki vastaajaryhmät olivat yhdistämisen kannalla. Tämä on merkittävä tulos.

Kuvio 31. Kysymys 19. Väite: työterveyshuolloilla on käytettävissään riittävästi osaamista/resursseja työpaikan altisteisiin liittyen.

Väitteen mukaan työterveyshuolloilla on käytettävissään riittävästi osaamista/resursseja työpaikan altisteisiin liittyen, kuvio 31 (kysymys 19). Tähän väitteeseen vastaukset jakautuivat, mutta varsin paljon oli eri mieltä olevia.

Kuvio 32. Kysymys 19. Väite: työterveyshuolloilla on käytettävissään riittävästi osaamista/resursseja työpaikan altisteisiin liittyen, vastaajaryhmittäin.

Väitteen mukaan työterveyshuolloilla on käytettävissään riittävästi osaamista/resursseja työpaikan altisteisiin liittyen, kuvio 32. Työntekijät olivat vastauksissaan eniten eri mieltä tästä väitteestä. Myös työsuojeluhallinnon näkemys oli enemmän eri mieltä oleva. Työterveyshuollon näkemys oli enemmän samaa mieltä oleva. Työnantajapuolen näkemys oli eniten samaa mieltä. Vastaukset tähän väitteeseen jakoutuivat, mutta varsin paljon oli eri mieltä olevia. Yritysten edustajat (suurin osa vastaajista oli yritysten edustajia) kokivat, että osaamiseen ja resursseihin tarvittaisiin parannusta.

3.7 Työterveyshuollon ja työsuojeluvalvonnan yhteistyö työpaikan altisteiden osalta. Vastaukset kysymyksiin 21–24

Taustatieto:

Työterveyshuolto toteuttaa työpaikkaselvityksen ja arvioi vaarojen ja haittatekijöiden terveydellisen merkityksen hyödyntäen työnantajan riskinarviointia. Työsuojeluviranomainen tekee työsuojelutarkastuksen ja sen perusteella tarkastuskertomuksen työpaikalle. Lääkäri tekee lakisääteisen ammattitauti-ilmoituksen työsuojeluviranomaiselle. Tulevaisuudessa tavoitteena on ajantasainen sähköinen ilmoitus, joka on työter-

veyshuollon ja työsuojeluviranomaisen käytössä. Ilmoitukset tilastoidaan Työterveyslaitoksen työperäisten sairauksien rekisteriin, jonka avulla tuotetaan Suomen ammattitautitilasto.

Työpaikkaselvityksistä ja työsuojelutarkastuksista välitettävillä tiedoilla tarkoitetaan tässä yhteydessä työpaikkatason tietoa, eikä niihin liitetä salassa pidettävää tai henkilön yksityisyyden suojaan liitettävää tietoa.

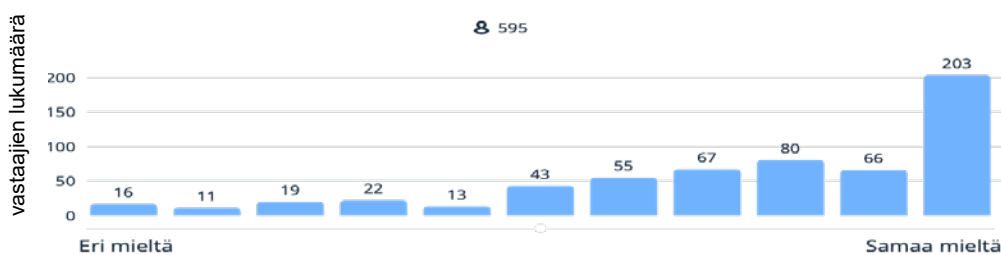
Kysymys 21. Väite: Työterveyslääkärin ja/tai hoitajan on tarpeellista olla mukana työsuojelutarkastuksella.

Kysymys 22. Väite: Työterveyshuolto ja työsuojeluviranomainen tarvitsevat toisiltaan työpaikan altisteisiin liittyvän työpaikkatason tiedon

Kysymys 23. Väite: Lääkärit tuntevat hyvin velvollisuutensa tehdä työpaikan altisteista johtuvia ammattitauti-ilmoituksia.

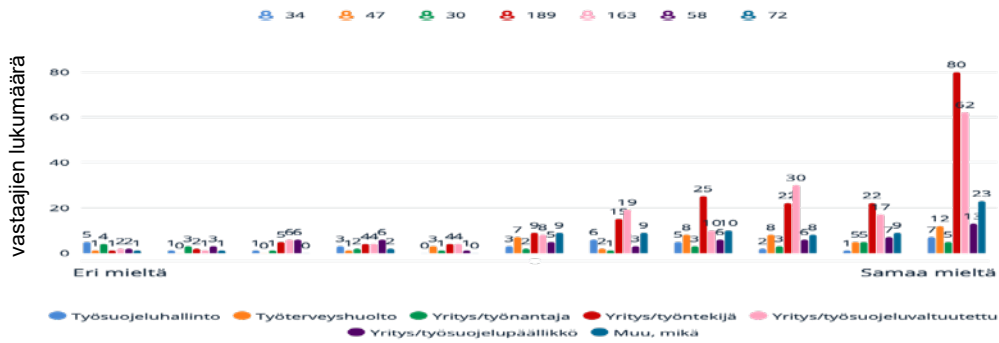
Kysymys 24. Vapaa sana työterveyshuollon ja työsuojeluviranomaisen yhteistyöstä työpaikan altisteiden osalta. Vastaukset käsitellään erillisessä raportissa.

Kuvio 33. Kysymys 21 Väite: työterveyslääkärin ja/tai hoitajan on tarpeellista olla mukana työsuojelutarkastuksella.

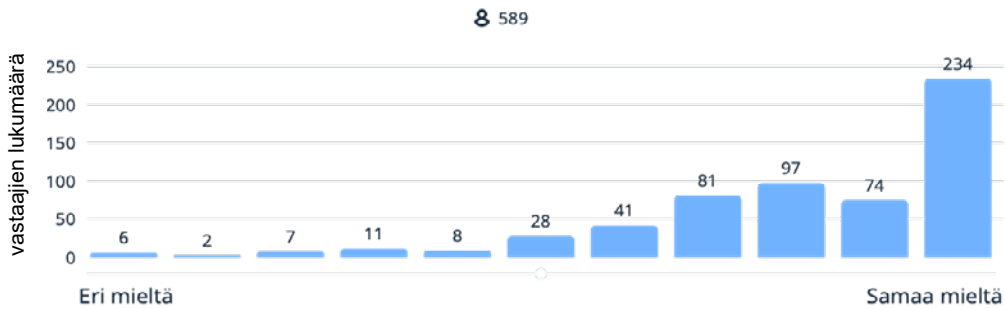
Väitteen mukaan työterveyslääkärin ja/tai hoitajan on tarpeellista olla mukana työsuojelutarkastuksella, kuvio 33 (kysymys 21). Tämän kysymyksen väitteestä oltiin varsin samaa mieltä: peräti 203 vastaajaa (34 %) oli täysin samaa mieltä väitteestä, ja suurin osa vastauksista painottui samaa mieltä oleviin.

Kuvio 34. Kysymys 21. Väite: työterveyslääkärin ja/tai hoitajan on tarpeellista olla mukana työsuojelutarkastuksella, vastaajaryhmittäin.

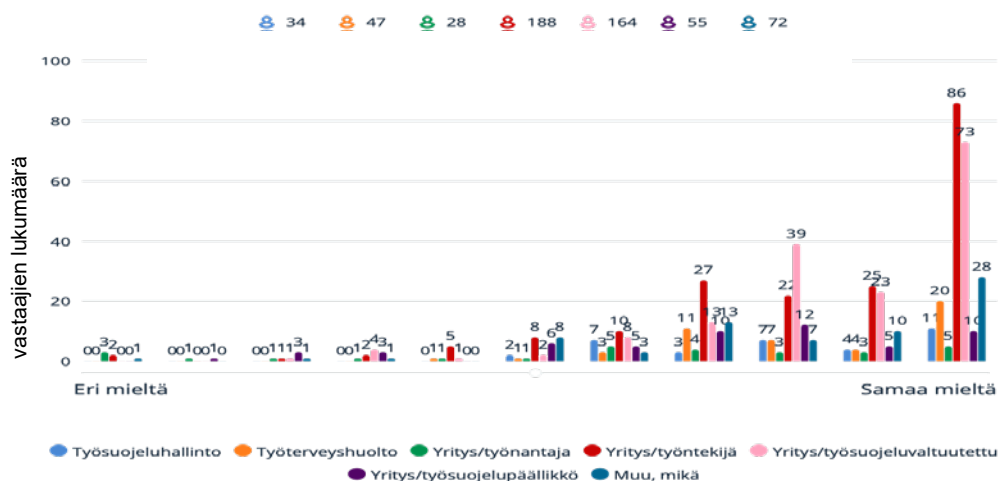
Väitteen mukaan työterveyslääkärin ja/tai hoitajan on tarpeellista olla mukana työsuojelutarkastuksella, kuvio 34. Tässä kaikki vastaajaryhmät olivat samaa mieltä, muutama eri mieltä oleva vastaus tuli työsuojeluhallinnosta. Työsuojelutarkastajat, yritys ja työterveyshuolto voivat antaa toisilleen saman pöydän ääressä enemmän tietoa kuin toimimalla erikseen.

Kuvio 35. Kysymys 22 Väite: työterveyshuolto ja työsuojeluviranomainen tarvitsevat toisiltaan työpaikan altisteisiin liittyvän työpaikkatason tiedon.

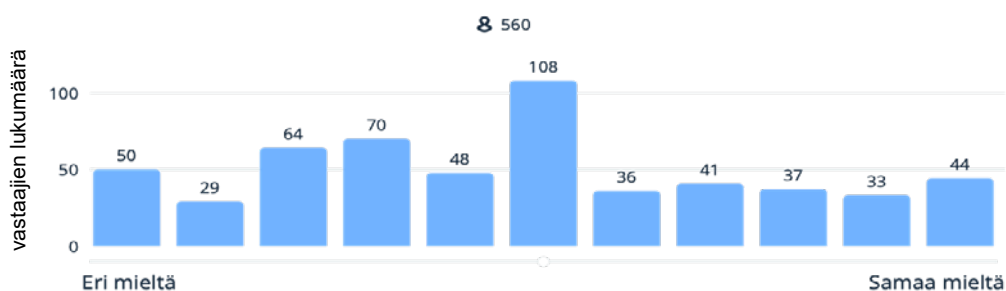
Väitteen mukaan työterveyshuolto ja työsuojeluviranomainen tarvitsevat toisiltaan työpaikan altisteisiin liittyvän työpaikkatason tiedon, kuvio 35 (kysymys 22).

Kuvio 36. Kysymys 22. Väite: työterveyshuolto ja työsuojeluviranomainen tarvitsevat toisiltaan työpaikan altisteisiin liittyvän työpaikkatason tiedon, vastaajaryhmittäin.

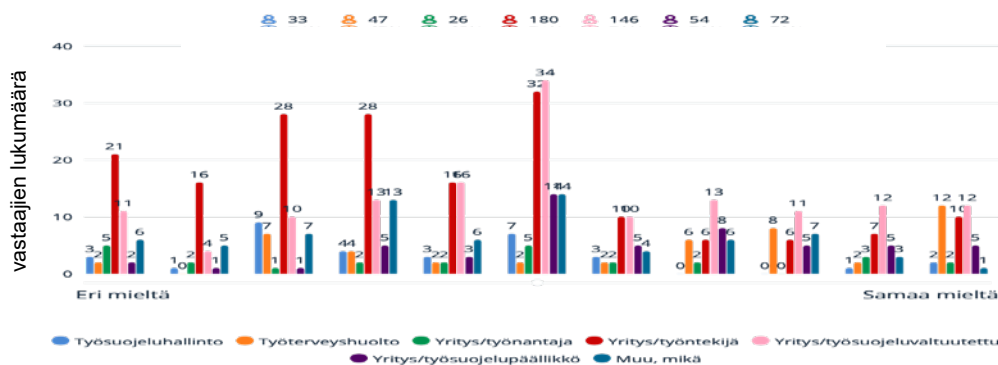
Väitteen mukaan työterveyshuolto ja työsuojeluviranomainen tarvitsevat toisiltaan työpaikan altisteisiin liittyvän työpaikkatason tiedon, kuvio 36. Tästäkin väitteestä oltiin varsin samaa mieltä, ja tässä myös työsuojeluhallinto oli samaa mieltä lähes poikkeuksetta. Kaikki vastaajaryhmät haluavat lisää yhteistyötä.

Kuvio 37. Kysymys 23. Väite: lääkärit tuntevat hyvin velvollisuutensa tehdä työpaikan altisteista johtuvia ammattitauti-ilmoituksia.

Väitteen mukaan lääkärit tuntevat hyvin velvollisuutensa tehdä työpaikan altisteista johtuvia ammattitauti-ilmoituksia, kuvio 37 (kysymys 23). Väitteeseen saatiin ristiriitaisia vastauksia, ja eniten vastattiin, ettei olla eri eikä samaa mieltä. Vastaukset kallistuivat lievästi eri mieltä oleviin.

Kuvio 38. Kysymys 23. Väite: lääkärit tuntevat hyvin velvollisuutensa tehdä työpaikan altisteista johtuvia ammattitauti-ilmoituksia, vastaajaryhmittäin.

Väitteen mukaan lääkärit tuntevat hyvin velvollisuutensa tehdä työpaikan altisteista johtuvia ammattitauti-ilmoituksia, kuvio 38. Tässä vastaukset hajosivat merkittävästi myös vastaajaryhmittäin: eniten työntekijäpuolella, mutta myös työnantajien ja työsuojelupäällikköiden keskuudessa. Myös työsuojeluhallinnon ja jopa työterveyshuollon näkemykset hajosivat, vaikka työterveyshuollon vastaajat olivat eniten samaa mieltä. Tässä on huomattavaa työpaikkatasolla se, ettei osattu olla eri eikä samaa mieltä. Toisaalta vastaukset heijastelevat myös sitä, etteivät yritysten työntekijät ole joutuneet tekemisiin tämän kysymyksen kanssa, koska keskimääräinen pylväs on korkea.

3.8 Työpaikan altisteiden työsuojeluvalvonta. Vastaukset kysymyksiin 25–27

Annettu taustatieto:

Työsuojeluvalvonnan tehtävänä on työnantajavelvoitteiden toteutumisen arviointi. Ellei velvoitteita valvota, on mahdollista, ettei niitä noudateta. Työsuojelutarkastuksesta laaditaan tarkastuskertomus, jossa kuvataan tarkastuksen keskeisimmät havainnot ja kirjataan mahdolliset työnantajalle annettavat velvoitteet. Työsuojeluvalvonnalla on siten oma tärkeä roolinsa kemiallisten, biologisten ja fysikaalisten tekijöiden aiheuttamien ammattitautien ennaltaehkäisyssä.

Työsuojeluhallinnon valvomien asiakokonaisuuksien määrä on työelämän muuttumisen johdosta lisääntynyt, sidosryhmillä on suuria odotuksia valvontaa ja sen vaikuttavuutta kohtaan. Kun valvontaa kohdennetaan aina uusiin kokonaisuuksiin, on vaarana, että työpaikan altisteiden valvontaan ei jää riittävästi resursseja.

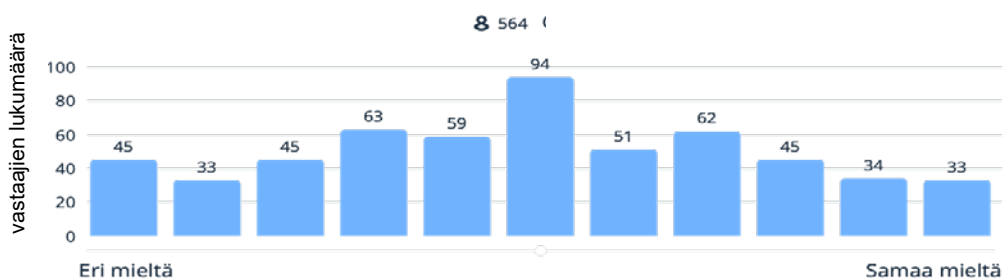
Kysymys 25. Väite: Työsuojeluvalvonta valvoo riittävästi kemiallisia altisteita.

Kysymys 26. Väite: Työsuojeluvalvonta valvoo riittävästi biologisia altisteita.

Kysymys 27. Väite: Työsuojeluvalvonta valvoo riittävästi fysikaalisia altisteita

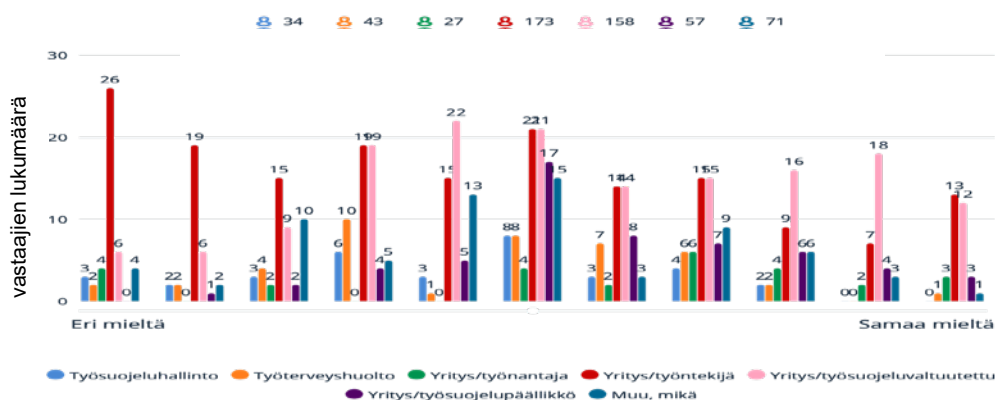
Kysymys 28. Vapaa sana liittyen työpaikan altisteiden työsuojeluvalvontaan. Vastaukset käsitellään toisessa raportissa.

Kuvio 39. Kysymys 25 Väite: työsuojeluvalvonta valvoo riittävästi kemiallisia altisteita.

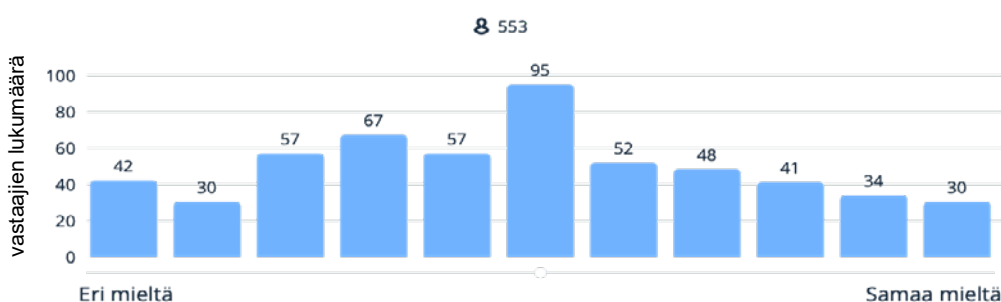
Väitteen mukaan työsuojeluvalvonta valvoo riittävästi kemiallisia altisteita, kuvio 39 (kysymys 25). Vastaukset väitteeseen hajosivat merkittävästi, ja asiasta ei osattu olla eri tai samaa mieltä.

Kuvio 40. Kysymys 25. Väite: työsuojeluvalvonta valvoo riittävästi kemiallisia altisteita, vastaajaryhmittäin.

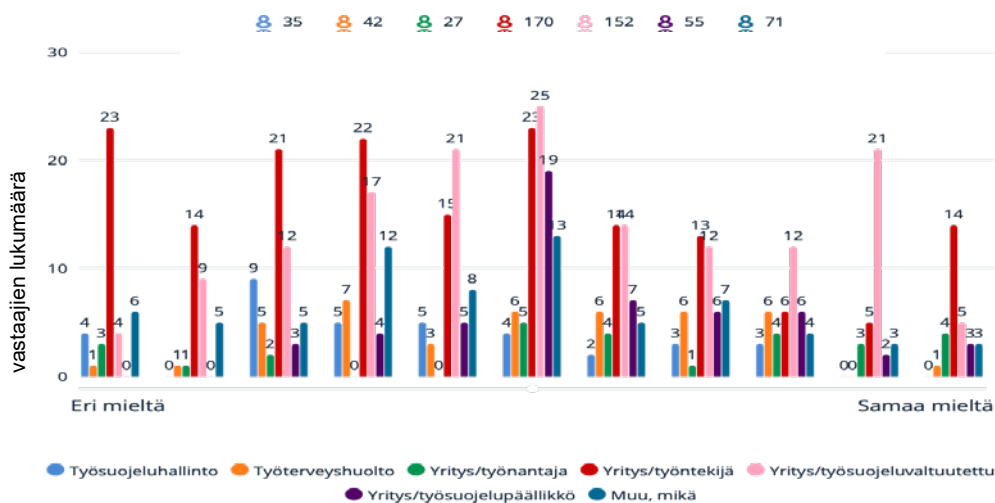
Väitteen mukaan työsuojeluvalvonta valvoo riittävästi kemiallisia altisteita, kuvio 40. Työntekijäpuolen mielipiteet hajosivat, työnantajapuolella oltiin enemmän samaa kuin eri mieltä, ja työsuojeluhallinnon ja työterveyshuollon mielipiteet hajosivat ja olivat eniten puolivälissä. Työsuojeluvaltuutetut olivat enemmän samaa mieltä kuin työntekijät, työsuojelupäälliköiden mielipiteet keskittyivät kyselyalueen puoliväliin.

Kuvio 41. Kysymys 26 Väite: työsuojeluvalvonta valvoo riittävästi biologisia altisteita.

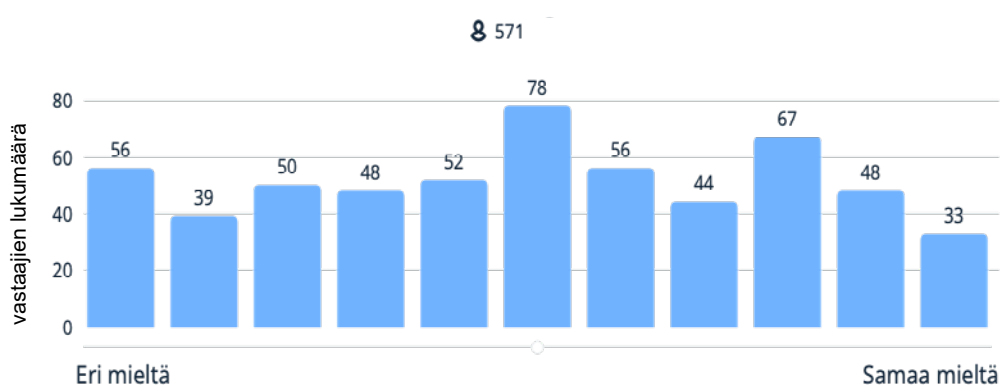
Väitteen mukaan työsuojeluvalvonta valvoo riittävästi biologisia altisteita, kuvio 41 (kysymys 26). Vastaukset väitteeseen hajosivat merkittävästi, ja asiasta ei osattu olla eri tai samaa mieltä. Tähän tuli hyvin samankaltainen vastaus kuin kemiallisten tekijöiden kysymykseen.

Kuvio 42. Kysymys 26. Väite: Työsuojeluvalvonta valvoo riittävästi biologisia altisteita, vastaajaryhmittäin.

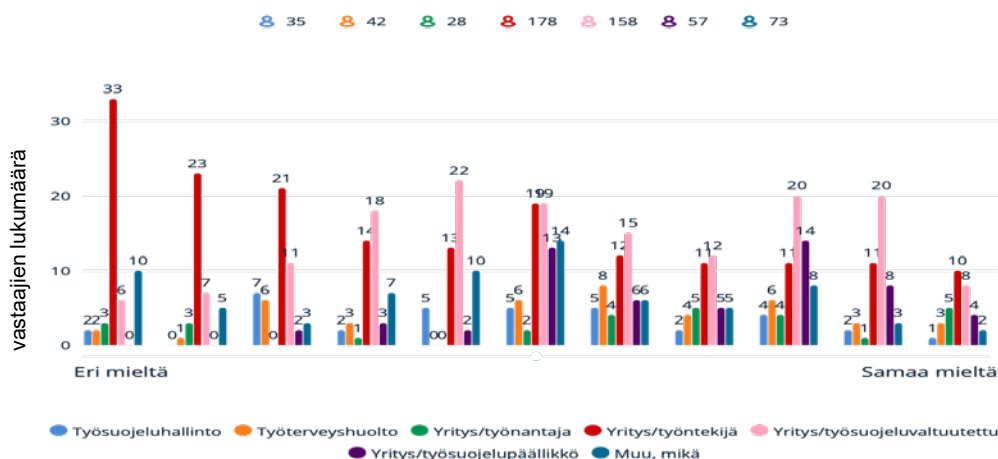
Väitteen mukaan työsuojeluvalvonta valvoo riittävästi biologisia altisteita, kuvio 42. Mielenpitoet hajosivat samaan tapaan kuin kemiallisten tekijöiden suhteen. Työntekijät olivat eniten eri mieltä, mutta myös 14 vastaajaa työntekijöistä oli täysin samaa mieltä. Vastaukset väitteeseen hajosivat merkittävästi, ja asiasta ei osattu olla eri tai samaa mieltä.

Kuvio 43. Kysymys 27. Väite: työsuojeluvalvonta valvoo riittävästi fysikaalisia altisteita.

Väitteen mukaan työsuojeluvalvonta valvoo riittävästi fysikaalisia altisteita, kuvio 43 (kysymys 27). Tähän väitteeseen vastauksissa oli enemmän samaa mieltä olevien vastauksia kuin kemiallisten tai biologisten tekijöiden vastauksissa. Toisaalta täysin eri mieltä olevien vastauksia oli enemmän kuin kemiallisten tai biologisten tekijöiden vastauksissa.

Kuvio 44. Kysymys 27. Väite: työsuojeluvalvonta valvoo riittävästi fyysikaalisia altisteita, vastaajaryhmittäin.

Väitteen mukaan työsuojeluvalvonta valvoo riittävästi fyysikaalisia altisteita vastaajaryhmittäin, kuvio 44. Tässä voidaan havaita samantapainen mielipiteiden hajonta kuin kemiallisten ja biologisten tekijöiden osalta. Työsuojelupäälliköt olivat eniten samaa mieltä väittämän kanssa. Väitteeseen annetuissa vastauksissa oli enemmän samaa mieltä olevien vastauksia kuin kemiallisten tai biologisten tekijöiden vastauksissa. Toisaalta täysin eri mieltä olevien vastauksia oli enemmän kuin kemiallisten tai biologisten tekijöiden vastauksissa.

3.9 Tiedonvälitys ja viestintä

Taustatieto:

Työpaikan altisteisiin liittyvässä työturvallisuuden kehittämisessä tiedonvälitys ja viestintä ovat avainasemassa.

Tulevaisuudessa työsuojeluhallinto välittää työnantajan velvoitteisiin liittyvää tietoa vuorovaikutteisen palvelualustan avulla. Tämä lisää tietoisuutta ja osaamista työpaikan altisteiden riskinhallinnasta. Visioi, mitä työpaikan altisteisiin liittyvää palvelua tai tietoa haluat tai tarvitset työsuojeluhallinnon palvelualustalle.

Kysymys 29. Vapaa sana liittyen työsuojeluhallinnon tiedonvälitykseen, viestintään ja palvelualustaan.

Vastaukset käsitellään erillisessä raportissa.

3.9.1 STM-konserni edistää työpaikan altisteiden työturvallisuutta

Taustatieto:

Työsuojeluhallinto (Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet ja niitä ohjaava sosiaali- ja terveysministeriön osasto), Työturvallisuuskeskus (TTK) ja Työterveyslaitos (TTL) osana STM-konsernia edistävät yhdessä työpaikan altisteiden oikeanlaista tunnistamista ja hallintaa. Visioi, minkälaisia TTK:n ja TTL:n palvelut voisivat olla.

Kysymys 30. Vapaa sana Työturvallisuuskeskuksen työpaikan altisteisiin liittyviin palveluihin.

Kysymys 31. Vapaa sana Työterveyslaitoksen työpaikan altisteisiin liittyviin palveluihin.

Vastaukset käsitellään erillisessä raportissa.

4 Työpaikan altisteet kyselyn väitekysymysten yhteenveto

Taulukko 2. Altisteet; kemialliset, biologiset ja fysikaaliset tekijät. Kaikkien väitekysymysten yhteenveto.

Kysymys nro	Kysymys	Vähän 1–9 %	Melko vähän 1–35 %	Keskimäärin 36–64 %	Melko paljon 65–100 %	Paljon 91–100 %
K3	Kemiallisia tekijöitä esiintyy työssäni	4,7 %	28,1 %	23,5 %	51,9 %	10,7 %
K4	Biologisia tekijöitä esiintyy työssäni	4,7 %	26,6 %	28,3 %	45,3 %	11,9 %
K5	Fysikaalisia tekijöitä esiintyy työssäni	2,8 %	14,7 %	23,6 %	61,8 %	18,2 %
		Eri mieltä 1–9%	Melko eri mieltä 1–35%	Keskimäärin 36–64%	Melko samaa mieltä 65–100%	Samaa mieltä 91–100%
K6	Työnantajat huolehtivat kemiallisista tekijöistä	3,4 %	27,1 %	29,0 %	43,7 %	10,5 %
K7	Työnantajat huolehtivat biologisista tekijöistä	3,7 %	26,5 %	27,2 %	46,3 %	11,4 %
K8	Työnantajat huolehtivat fysikaalisista tekijöistä	7,3 %	31,8 %	26,3 %	41,8 %	8,6 %
K9	Työnantajat tuntevat STOP periaatteen	10,0 %	43,5 %	30,7 %	24,2 %	6,5 %
K10	Työnantajat käyttävät ulkopuolisia asiantuntijoita	11,7 %	37,7 %	30,7 %	31,7 %	9,1 %
K11	Työnantajat huolehtivat opetuksesta ja ohjauksesta	10,6 %	40,5 %	33,5 %	26,1 %	5,0 %

		Eri mieltä 1–9%	Melko eri mieltä 1–35%	Keskimäärin 36–64%	Melko samaa mieltä 65–100%	Samaa mieltä 91–100%
K12	Työntekijät noudattavat ohjeita ja käytäntöjä	2,8 %	19,0 %	40,9 %	40,2 %	7,5 %
K13	Työntekijät ilmoittavat ongelmista ja vioista	2,9 %	21,9 %	35,1 %	43,1 %	12,9 %
K16	Yhteisellä työpaikalla tieto kulkee, vaarat tunnistetaan	6,8 %	37,6 %	37,9 %	24,6 %	4,4 %
K17	Työnantajan ja työterveyshuollon yhteistyö toimii hyvin	7,2 %	25,7 %	32,8 %	41,6 %	11,3 %
K18	Riskinarviointi ja tps samaksi dokumentiksi	4,0 %	11,2 %	21,2 %	67,7 %	24,0 %
K19	Työterveyshuolloilla riittävästi osaamista ja resursseja	10,5 %	39,7 %	29,8 %	30,5 %	7,9 %
K21	Työterveyslääkäri ja -hoitaja pitää olla työsuojelutarkastuksissa	2,7 %	11,4 %	18,6 %	69,9 %	34,1 %
K22	Työterveyshuolto ja työsuojeluviranomaisen tarvitsevat toisiinsa	1,0 %	4,4 %	13,2 %	82,6 %	39,7 %
K23	Lääkärit tuntevat velvollisuutensa altisteista ja ammattitaudeista	8,9 %	38,0 %	34,3 %	27,7 %	7,9 %
K25	Työsuojeluvalvonta valvoo riittävästi kemiallisia altisteita	8,0 %	33,1 %	36,2 %	30,9 %	5,9 %
K26	Työsuojeluvalvonta valvoo riittävästi biologisia altisteita	7,6 %	35,4 %	36,9 %	27,6 %	5,4 %
K27	Työsuojeluvalvonta valvoo riittävästi fyysisiä altisteita	9,8 %	33,8 %	32,6 %	33,6 %	5,8 %

Taulukko 2 on yhteenveto kysymyksistä ja väitteistä. K tarkoittaa taulukossa kysymystä tai väitettä, jotka on lyhennettynä avattu toisessa pystysarakkeessa. Taulukon pystysarakkeissa kuvataan prosenttiosuus niiden vastaajien määrästä, jotka ovat olleet kysymyksistä 3–5 vähän (1–9 %), melko vähän (1–35 %), keskimäärin (36–64 %) melko paljon (65–100 %) tai paljon (91–100 %) samaa mieltä. Väitteistä 6–27 on taulukossa kuvattu niiden vastaajien määrä, jotka ovat olleet väitteistä eri mieltä (1–9 %), melko eri mieltä (1–35 %), keskimäärin (36–64 %), melko samaa mieltä (65–100 %) tai samaa mieltä (91–100 %). Vahvaa erimielisyyttä kysymyksen tai väitteen kanssa kuvaa vähän tai eri mieltä olevien vastauksien määrä, joissa 1–9 % vastaajista oli eri mieltä esitetyn väitteen kanssa. Vastaavasti vahvaa samanmielisyyttä kysymyksen tai väitteen kanssa kuvaavat paljon tai samaa mieltä olevat vastaukset, jolloin 91–100 % vastaajista tuki esitettyä väitettä. Melko paljon tai melko samaa mieltä (prosenttiosuudet 65–100) kuvaavat väitteeseen myönteisesti suhtautuvien kokonaismäärä ja vastaavasti melko vähän tai melko eri mieltä (prosenttiosuudet 1–35) kuvaavat väitteeseen kielteisesti suhtautuvien kokonaismäärää. Keskimmäiset sarakkeet prosenttiosuuksin 36–64 kuvaavat vastaajia, jotka eivät ole samaa eivätkä eri mieltä kysymyksen tai väitteen kanssa.

5 Yksittäisiin kysymyksiin liittyviä pohdintoja

Kysely osoittaa, että vain noin 30 % vastaajista tunsi melko hyvin tai hyvin riskienhallinnan yleisestä yksilölliseen periaatteen (kysymys 9, väite: *työnantajat tuntevat hyvin riskien hallinnan yleisestä yksilölliseen -lähestymistavan eli ns. STOP-periaatteen työpaikan altisteiden osalta*). Vastaajat ovat paljolti melko eri mieltä väitteestä. Varsinkin työntekijät näkivät puutteita riskienhallinnan toteuttamisessa yleisestä keinovalikosta lähtien. Myös työsuojeluvaltuutetut, työterveyshuolto ja työsuojeluhallinto kokivat samoin.

Ohjaus ja opetus työpaikalla. (Kysymys 11, väite: *työnantajat huolehtivat hyvin opetuksesta ja ohjauksesta työpaikan altisteiden osalta*.) Noin 50 % vastaajista on eri mieltä väitteestä. Etenkin työntekijöiden näkemys oli, että työpaikalla tapahtuvassa opetuksessa ja ohjauksessa oli puutteita. Opetuksen ja ohjauksen tavasta riippumatta työsuojelun näkökulma ja edelleen altisteiden aiheuttamien vaarojen tunnistaminen ja hallinta pitää saada käytännössä mukaan työn opetukseen ja ohjaukseen. Henkilökohtaisessa opetuksessa ja ohjauksessa saadaan paras kontakti työntekijään, ja oppi menee varmimmin perille opetuksesta ja ohjauksesta vastaavan ja opetetavan välisessä vuorovaikutuksessa esimerkiksi kysymällä suullisesti tai jopa kirjallisesti, teettämällä, tekemällä ja näyttämällä: varmistamalla tarvittavin keinoin, että opetetava oppii, mitä hänen tulee oppia turvallisten työtapojen omaksumiseksi.

Yhteinen työpaikka. (Kysymys 16, väite: *yhteisellä työpaikalla tieto kulkee hyvin eri toimijoiden välillä, vaarat tunnistetaan, riskit hallitaan ja työpaikan altisteet ovat hyvin hallinnassa*.) Tästä väitteestä oltiin enemmän eri mieltä kuin samaa mieltä. Yhteisiä työpaikkoja on erilaisia esimerkiksi teollisuudessa, rakennusalalla, kuntasektorilla, sote-alalla ja toimistotyössä. Yhteisellä työpaikalla vastuista voi olla epäselvyyttä eikä pääasiallista määräysvaltaa käyttävä toimija välttämättä nosta esiin omaa vastuutaan muiden toimijoiden vastuiden lisäksi. Yhteisellä työpaikalla tiedottamiseen, vaarojen tunnistamiseen, riskien hallintaan ja työpaikan altisteisiin pitää kiinnittää erityistä huomiota. Yhteisten työpaikkojen erilaisten tilojen väliset rajat voivat olla esimerkiksi pölyjen, kaasujen tai melun leviämisessä esimerkkejä kehittämiskohteista. Olisi tarpeen kehittää uusia keinoja ja tiedottamista, että yhteisen työpaikan riskit ja työpaikan altisteet olisivat paremmin hallinnassa.

Työnantajan ja työterveyshuollon välisen yhteistyön toimivuus. (Kysymys 17, väite: *työnantajan ja työterveyshuollon välinen yhteistyö toimii hyvin*.) Vastaukset olivat varsin myönteisiä, vaikka 43 vastaajaa 595:stä oli täysin eri mieltä (7 %), kun taas 67 vastaajaa oli täysin samaa mieltä. Yleisin vastaus oli enemmän samaa kuin eri

mieltä. Työpaikan työntekijät saattavat olla hyvin vähän tekemisissä työterveyshuollon kanssa, jolloin heidän on vaikea arvioida yhteistyön toimivuutta. Sen sijaan esimerkiksi työnantajan edustajat ja työsuojeluvaltuutetut olivat enemmän samaa mieltä kuin työntekijät. Vastaajista 50 % (vaihtoehdon vähän tai melko vähän vastanneet) on sitä mieltä, ettei työterveyshuolloilla ole käytettävissään riittävästi työpaikan altisteisiin liittyviä resursseja tai osaamista. Työterveyshuollon mukanaolo esimerkiksi työsuojelutarkastuksissa (kysymykset 21 ja 22) aiheuttaa työnantajalle kustannuksia (matkakulut, työaika, raportointi), mikä osaltaan estää tätä yhteistyön toimintatapaa. Työterveyshuoltojen tiiviimpi mukanaolo työpaikkojen turvallisuustyön arjessa aiheuttaa kustannuksia. Ratkaisujen löytäminen ja etsiminen tähän vaatisi kustannushyötyjen arviointia ja esitysten tekoa niiden pohjalta.

Riskinarvion ja työpaikkaselvityksen yhdistäminen. (Kysymys 18, väite: *riskinarvio ja työpaikkaselvitys on tarpeellista yhdistää samaan dokumenttiin.*) Vastaajat olivat hyvin yksimielisiä siitä, että riskinarviointi ja työpaikkaselvitys on tarpeellista yhdistää samaan dokumenttiin: peräti 24 % vastaajista (144) oli täysin samaa mieltä. Työpaikan näkökulmasta näiden kahden asian yhdistäminen helpottaisi työpaikan altisteiden hallintaa ja lisäksi tiedonkulkua ja yhteistyötä työpaikan ja työterveyshuollon välillä. Työpaikan työsuojeluhenkilöstön ja työterveyshuollon osaamisalueet täydentävät toisiaan. Työterveyshuolto tuntee terveyteen vaikuttavat tekijät työssä ja työntekijöiden oireet ja tuntemukset. Työpaikan työsuojeluhenkilöstöllä on osaamista työstä, työpaikan prosesseista, sattuneista haitallisista asioista ja monista muista turvallisuuteen vaikuttavista syistä. Jos työpaikan riskien arviointi ja työpaikkaselvitys yhdistetään, lopputuloksen tulee olla parempi kuin kumpikin erikseen. Näiden samankaltaisten asioiden yhdistäminen vaatii ensi vaiheessa osapuolien hyväksynnän ja seurannaisvaikeutusten arvioinnin. Tämän jälkeen vasta voitaisiin lähteä arvioimaan työpaikan riskienarvioinnin ja työpaikkaselvityksen yhdistämistä käytännössä.

Työterveyshuoltoon (kysymys 19, väite: *työterveyshuollolla on käytettävissään riittävästi osaamista/resursseja työpaikan altisteisiin liittyen.*) Vastaajista noin 50 % on sitä mieltä, että työterveyshuolloilla on käytettävissään riittävästi työpaikan altisteisiin liittyviä resursseja tai osaamista (kysymys 19).

Työterveyslääkärin tai -hoitajan tai molempien mukanaolon tarve työsuojelutarkastuksissa. (Kysymys 21, väite: *työterveyslääkärin ja/tai hoitajan on tarpeellista olla mukana työsuojelutarkastuksilla.*) Työterveyslääkärin tai hoitajan tai molempien mukanaoloa tarkastuksilla pidetään tarpeellisena: peräti 203 vastaajaa (34 %) oli täysin samaa mieltä.

Altisteiden arviointi työterveyshuollon ja työsuojeluviranomaisten toimesta ja yhteistyö. (Kysymys 22, väite: *työterveyshuolto ja työsuojeluviranomainen tarvitsevat toisiltaan työpaikan altisteisiin liittyvän työpaikkatason tiedon.*) Samaa mieltä oltiin

siitä, että työterveyshuolto ja työsuojeluviranomainen tarvitsevat toisiltaan työpaikan altisteisiin liittyvän työpaikkatason tiedon. Vastaajat haluavat lisätä yhteistyötä. Työpaikoilla on vaarallisuudeltaan hyvin erilaisia altisteita. Joitakin altisteiden arviointeja pidetään selkeinä ja helppoina, mutta taas toisista altisteista ei välttämättä tiedetä paljoakaan. On vaikeita altisteiden arviointeja, kuten esimerkiksi kiinteistöhuoltojen kausiluonteisten töiden riskien arvioiminen koko vuotta tai työuraa koskevaksi altistumiseksi ja riskiksi. Monet kemiallisten tai biologisten tekijöiden haitat aineiden käytön, käyttöturvallisuustiedotteiden tai suojautumisen osalta voivat olla hyvin monimutkaisia ja voivat vaatia ulkopuolisen asiantuntijan arviointia. Työpaikat tarvitsevat tietoa työpaikan altisteiden hallintaa varten. Tarvitaan verkostoitumista ja muita yhteistyömuotoja työpaikkojen ja työterveyshuoltojen päätöksenteon tueksi. Tarpeellinen olisi asiantuntijaverkosto, josta tarpeelliset tahot saisivat lisätietoa ja jossa asioista voidaan keskustella.

Lääkärit tuntevat velvollisuutensa tehdä ammattitauti-ilmoituksia. (Kysymys 23, väite: *lääkärit tuntevat hyvin velvollisuutensa tehdä työpaikan altisteista johtuvia ammattitauti-ilmoituksia.*) Väitteeseen saatiin ristiriitaisia vastauksia, ja eniten vastattiin, ettei olla eri eikä samaa mieltä. Tässä olisi mahdollisuus tarkastella työterveyslääkäreiden toimenkuvia, tarkastella erilaisia sairauksia ja ammattitauteja (esimerkiksi ammattitauti, työperäinen sairaus, muu sairaus) sekä työterveyslääkäreiden osuutta ammattitautien toteamisketjussa (esimerkiksi hoitajan ja lääkärin havainnot).

Työsuojeluvalvonnan toiminta kemiallisten ja biologisten tekijöiden osalta. (Kysymys 25, väite: *työsuojeluvalvonta valvoo riittävästi kemiallisia altisteita.* Kysymys 26, väite: *työsuojeluvalvonta valvoo riittävästi biologisia altisteita.*) Vastaukset väitteisiin hajosivat merkittävästi, ja asiasta ei osattu olla eri tai samaa mieltä. Ilmeisesti tämä oli valtaosalle vastaajia vaikea kysymys. Ydinkysymys on, onko valvonta riittävä vai riittämätöntä. Työsuojeluvalvontaan kohdistuu nykyään paljon enemmän erilaisia alueita kuin aikaisemmin, esimerkiksi työsuhtevalvonta, henkiset ja fyysiset kuormitustekijät, ohjelmat ja prosessit ja niin edelleen. Kuitenkin kuten etujärjestöjenkin tekemät kyselyt osoittavat, työpaikan altisteita pidetään merkittävinä työpaikkojen ongelmina nykyäänkin, eivätkä ongelmat ole hävinneet. Siksi myös kemiallisilla ja biologisilla tekijöillä ja niiden arvioinneilla on oma sijansa jatkossakin. Tätä osoittavat myös ammattitauti- ja tapaturmatilastot.

Fysikaalisten altisteiden valvonta. (Kysymys 27, väite: *työsuojeluvalvonta valvoo riittävästi fysikaalisia altisteita.*) Tähän väitteeseen annetuissa vastauksissa oli enemmän samaa mieltä olevien vastauksia kuin kemiallisten tai biologisten tekijöiden vastauksissa. Toisaalta täysin eri mieltä olevien vastauksia oli enemmän kuin kemiallisten tai biologisten tekijöiden vastauksissa. Vastaukset hajosivat – ehkä kuitenkin fysikaaliset tekijät olivat vastaajille tutumpia kuin kemialliset tai biologiset tekijät. Tästä huoli-

matta työpaikoille ilmaantuu esimerkiksi prosessien kehittymisen myötä melua, tärinää, säteilyitä, valaistusongelmia ja lämpöolosuhteongelmia. Ilmanvaihdon ja ilmastoinnin toimimattomuus on myös asia, joka usein esiintyy erilaisissa kyselyissä, ja se jää epämääräisesti arvioiduksi. Kuulovammat ovat edelleen ammattitautitilastojen kärjessä. Fysikaaliset altisteet ovat perinteisiä haittatekijöitä, joista osaa pidetään työpaikan ympäristöön luontaisesti kuuluvina, ja siksi tarvittaisiin myös tästä tiedottamista, asiantuntemusta ja malliratkaisuja esimerkiksi meluntorjuntaan, lämpöolosuhteiden hallintaan, ilmastointiin ja säteilyihin.

Noin puolet vastaajista koki, että heillä on työssään tai heidän työhönsä liittyy paljon kemiallisia, biologisia ja fysikaalisia tekijöitä (kysymykset 3–5). Vastauksissa (kysymykset 6-27) on havaittavissa vastaajaryhmittäisiä eroja. Vastaajaryhmien erot olivat odotettuja: ennalta arvaamattomia eroja samankaltaisiin kyselytutkimuksiin ei voitu huomata. Eniten samaa mieltä oltiin työsuojeluviranomaisen ja työterveyshuollon yhteistyöstä, lääkäreiden mukanaolosta työpaikkatarkastuksissa sekä riskinarvion ja työpaikkaselvityksen yhdistämisestä.

Kemialliset, biologiset ja fysikaaliset altisteet ovat edelleen tärkeitä työpaikan arjessa. Vähäisenä heikkoutena kyselyssä oli se, ettei tuloksia päästy arvioimaan toimialaluokituksen mukaisesti, jolloin vaadittiin paljon työtä sellaisen näkökulman saamiseksi. Kyselyyn saatiin 1 084 vastausta, joten yritysten näkökulmasta kyselyllä on edustavuutta.

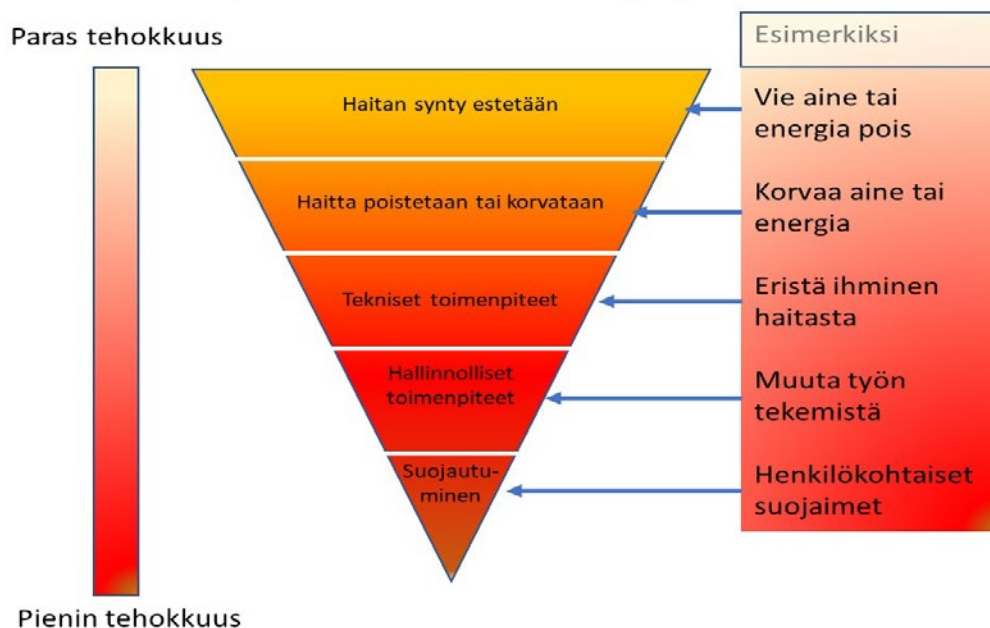
6 Jatkotoimiin liittyvää pohdintaa

Työsuojelutoimenpiteiden toimenpidejärjestys työpaikalla on tärkeä. Työolosuhteiden parantamiseksi tarvittavat toimenpiteet etenevät yleisen tason työpaikalla tehtävistä toimenpiteistä yksilöllisiin, eli vasta viimeiseksi työsuojelutoimenpiteen keinoksi valitaan lisäksi yksilölliset, henkilökohtaiset keinot, kuten henkilökohtaisten henkilönsuojainten käyttö. Työpaikalla tehtävien toimenpiteiden priorisointiin on syytä kiinnittää huomiota tavoiteltaessa turvallista ja terveellistä työympäristöä, jossa ei ole vaaraa aiheuttavassa määrin altisteita. Altistumista tai tapaturmariskiä vähennetään ensisijaisesti poistamalla vaarallinen kemiallinen, biologinen tai fysikaalinen tekijä tai työmenetelmä tai korvaamalla se vähemmän vaarallisella aina silloin, kun se on teknistaloudellisesti mahdollista. Kuviossa 45 on havainnollistettu työsuojelutoimenpiteiden hallinnan periaatteita altisteen aiheuttaman haitan vakavuuden perusteella.

Työnantajalla voidaan sanoa olevan jatkuva turvallisuuden hallinnan ajantasaisuusvaatimus työpaikan altisteiden osalta. Tämä vaatii jatkuvaa asiaan panostamista. Työpaikan altisteiden turvallinen hallinta edellyttää myös jatkuvaa vuorovaikutusta työntekijöiden suuntaan – kerran opetetut turvalliset työtavat eivät säily muuttumattomina. Työ muuttuu, työn tekemisen tavat muuttuvat, työvälineisiin tai käytettäviin kemikaleihin tulee muutoksia ja samalla voivat turvallisen työn tekemisen tavat muuttua. Tällöinkin työnantaja vastaa siitä, että työt tehdään turvallisesti.

Kuvio 45. Työsuojelun toimenpiteiden priorisointiperiaatteita, jotka voidaan velvoittavina johtaa suoraan lainsäädännöstä.

Toimenpiteiden tärkeysjärjestys

Vain noin 30 % vastaajista tunsivat melko hyvin tai hyvin riskienhallinnan yleisestä yksilölliseen -periaatteen (niin sanottu STOP-periaate), joka kuvaa myös työnantajan työturvallisuuslain 8 §:n mukaista yleistä huolehtimisvelvollisuutta.

Kysely osoittaa, että luotettavaa tietoa työpaikan altisteista halutaan ja tarvitaan eniten enemmän. Perinteisiä tapoja viedä tietoa työpaikan altisteiden työturvallisuudesta työpaikoille ovat esimerkiksi työpaikan turvallisuustietoiskut, ns. turvavartit tai kokouksiin sisällytetyt työsuojelukatsaukset, työterveyshuollon jatkuva neuvonta, opastus ja ohjaus, samoin kuin erilaisten työsuojelutoimijoiden verkkosivustot. Uusia, luotettavia tiedonvälityksen muotoja tarvitaan työpaikkojen omatoimiseen, työpaikan altisteisiin liittyvään työturvallisuustyöhön. Tiedonvälityksen tulisi pyrkiä ajantasaisuuteen, jolloin tiedon säilytysaika olisi rajallinen.

Kyselyn perusteella yhteisellä työpaikalla tiedottamiseen, vaarojen tunnistamiseen, riskien hallintaan ja työpaikan altisteisiin pitää kiinnittää erityistä huomiota. Yhteisiä työpaikkoja on varsin erilaisia esimerkiksi teollisuudessa, kuntasektorilla, sote-alalla ja toimistoissa. Yhteinen työpaikan altisteisiin liittyvä verkkoalusta voisi olla tehokas tapa kerätä työturvallisuustietoa itseohjautuvasti, välittää sitä työpaikoille ja työpaikkojen työsuojelun ammattihenkilöiden kesken sekä edistää työsuojelun tutkimuspolitiikkaa.

Verkkoalustan avulla edistettäisiin työntekijöiden terveyttä ja turvallisuutta työpaikan altisteiden osalta. Tiedonvälitys voisi pyrkiä ajantasaisuuteen, jolloin tietoa säilytettäisiin verkkoalustalla rajallinen aika (esimerkiksi kuusi kuukautta). Edullinen verkkoalusta tai digitaalinen työtilapalvelu voisi olla työpaikan työsuojelun ammattihenkilöiden yhteinen paikka jakaa hyviä käytäntöjä. Verkkoalusta tai yhteistyöpalvelu työtilapalveluineen voisi välittää myös uutta käytännönläheistä ajankohtaistietoa, soveltamistietoa sekä tutkimustietoa työpaikan altisteista sekä työhygieenisestä toiminnasta. Työpaikan altisteet -verkkoalustalla toteutetaan myös työsuojelun tutkimuspolitiikkaa eli toimia ja tapoja tiedepolitiikan saavuttamiseksi, esimerkiksi työterveyttä ja turvallisuutta koskevaa EU:n strategiakehystä 2021–2027: Työterveys ja turvallisuus muuttuvassa työelämässä.

7 Johtopäätökset

Seuraavista johtopäätöksistä oltiin varsin samaa mieltä taustaryhmästä riippumatta:

- Työpaikan riskinarviointi ja työpaikkaselvitys halutaan yhdistää.
- Työsuojeluviranomaiset ja työterveyshuolto tarvitsevat toisiaan, ja parempaa yhteistyötä kaivataan.
- Eri osapuolilta toivotaan enemmän tietoa ja tiedonvälitystä työpaikan kemiallisista, biologista ja fysikaalisista tekijöistä altisteina.

Noin puolet vastaajista koki, että heidän työpaikallaan on kemiallisia, biologisia ja fyysikaalisia tekijöitä paljon. Noin 40 % vastaajista oli eri mieltä työnantajien opetuksen ja ohjauksen riittävydestä työpaikan altisteiden osalta. Lisää yhteistyötä kaivataan työterveyshuollon ja työsuojelutarkastuksien välille, esimerkiksi osallistumista työsuojelutarkastuksiin. Erityisenä huomiona voidaan pitää sitä, että osa työpaikan työntekijöistä kokee kaikkiin altisteryhmiin tarvittavan vahvasti lisää työsuojeluvalvontaa.

Työpaikan altisteisiin liittyy paljon erilaisia tiedettäviä, tunnettavia ja hallittavia asioita. Tiedon ja eri osapuolten välisen tiedon vaihdon tarve on ilmeinen. Yksi vaihtoehto tätä varten olisi, että eri osapuolet mahdollisuuksien mukaan kehittäisivät vuorovaikutteisuuden perustuvan valtakunnallisen tietotuotannon, tiedot koottaisiin yhteen paikkaan ja muodostettaisiin verkosto. Tämä idea tukisi myös EU:n politiikkaa koskien työterveyttä ja työturvallisuutta.

Sen lisäksi, mitä tähän yhteenvetoon on kirjattu, kukin taho tai vastaajaryhmä voi itse arvioida kyselyn kuvaajien merkitystä. Kuvaajat voivat antaa paljonkin uutta tietoa tarkastelevalle taholle. Toki tämä vaatii pysähtymistä kuvien äärelle.

Esitys:

Perustetaan vuonna 2025 työpaikan altisteiden työturvallisuutta edistämään ”Työpaikan altisteet turvallisesti hallinnassa” verkkoalusta työpaikan altisteiden asiantuntijoille. Asiantuntijoista muodostuu samalla työpaikan altisteiden asiantuntijaverkosto. Alustalle tarvitaan ylläpitäjä ja koordinoija. Alustan käyttäjiä olisivat tunnistetut ja nimetyt työpaikkojen työsuojelun ammattihenkilöt, työterveyshuollon ammattihenkilöt, työsuojeluviranomaiset ja muut työpaikan altisteiden parissa työskentelevät asiantuntijat.

Liite: Kyselylomake

Kysely (toukokuu-elokuu 2022): Työpaikan altisteet eli kemialliset, biologiset ja fyysikaaliset tekijät työpaikalla

Työpaikan turvallisuuden takaajia ovat työnantaja, työntekijät, työterveyshuolto ja työsuojeluvalvonta. Kun kukin osapuoli hoitaa oman osuutensa ja velvollisuutensa, työpaikalla on turvallista tehdä työtä.

Työelämässä on edelleen runsaasti kemiallisia, biologisia ja fyysikaalisia tekijöitä, joille altistumisesta saattaa aiheutua tapaturmia, sairauksia ja ammattitauteja tai jopa kuolemantapauksia, jotka voidaan välttää altisteiden oikeanlaisella tunnistamisella ja hallinnalla.

Työsuojeluhallinto lähestyy kyselyn muodossa eri toimijoita ja kerää näkemyksiä toimenpiteistä, joilla riittävä työturvallisuuden taso työpaikan altisteiden osalta varmistetaan. Tämä kysely koskee vain työpaikan altisteita. Altisteisiin eivät kuulu työpaikan kuormitustekijät, esimerkiksi psykososiaaliset riskit.

Kyselyn vastauksia hyödynnetään työsuojeluhallinnon tulevien toimenpiteiden, toiminnan ja valvonnan suunnittelussa sekä lainsäädännön tarkentamisessa. Tähtäämme tulevaisuuteen, joten nykyiset rakenteet tai toimenpiteet eivät ole vastauksia rajoittavia.

Vastaamiseen menee aikaa 10–15 minuuttia. Vastaukset analysoidaan anonyymisti. On tärkeää, että kukin vastaa kyselyyn omien kokemustensa ja näkemystensä perusteella. Jokaisen vastaajan näkökulma on tärkeä!

Lisätietoja kyselystä antavat Kirsi Kyrkkö ja Mari Leppilampi (etunimi.sukunimi@gov.fi).

1. Työpaikkani

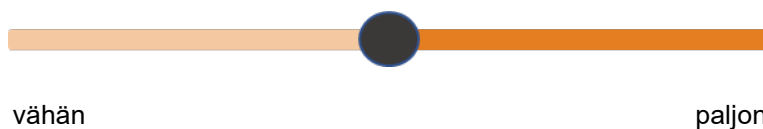
- Työsuojeluhallinto
- Työterveyshuolto
- Yritys (työnantaja), toimiala _____
- Yritys (työntekijä), toimiala _____

- Yritys (työsuojeluvaltuutettu), toimiala _____
- Yritys (työsuojelupäällikkö), toimiala _____
- Muu, mikä _____

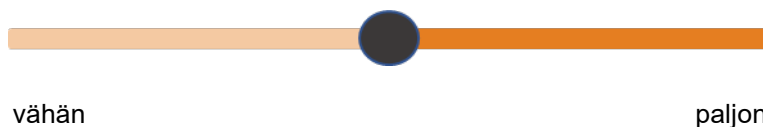
2. Työpaikallani on kemiallisia, biologisia ja/tai fysikaalisia tekijöitä altisteina tai olen työni puolesta tekemisissä työpaikkojen kanssa, joissa niitä esiintyy.

- Kyllä, on kemiallisia tekijöitä (esim. kemikaalit, seokset, työssä tai työstä syntyvät yhdisteet)
- Kyllä, on biologisia tekijöitä (esim. bakteerit, virukset, sienet, itiöt, siitepöly, loiset)
- Kyllä, on fysikaalisia tekijöitä (esim. melu, värinä, valaistus, lämpö, säteily, paine)
- Ei

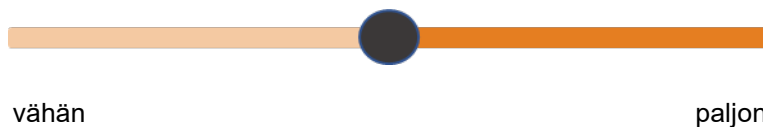
3. Mielestäni kemiallisia tekijöitä esiintyy työssäni tai työhöni liittyen

4. Mielestäni biologisia tekijöitä esiintyy työssäni tai työhöni liittyen

5. Mielestäni fysikaalisia tekijöitä esiintyy työssäni tai työhöni liittyen

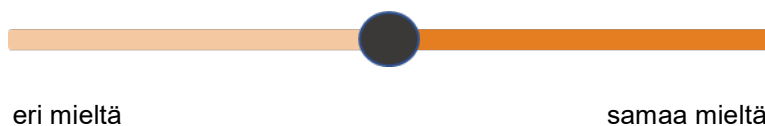
Työnantajat ja työpaikan altisteet

Työnantajan on jatkuvasti tarkkailtava työympäristöä ja työtapojen turvallisuutta sekä toteutettujen toimenpiteiden vaikutusta työn turvallisuuteen ja terveellisyteen (ajantasaisuusvaatimus). Työnantajan tulee antaa opetusta ja ohjausta työn haittojen ja vaarojen estämiseksi sekä työstä aiheutuvan turvallisuutta tai terveyttä uhkaavan haitan tai vaaran välttämiseksi. Tarvittaessa, jos oma osaaminen ei riitä, työnantajan tulee käyttää työpaikan altisteiden arvioinnissa ja hallinnassa asiantuntijatukea.

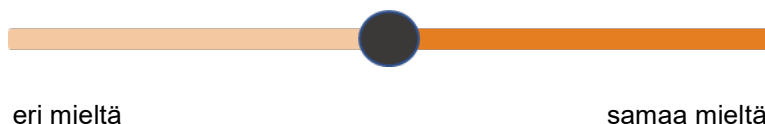
Työpaikan altisteiden riskien hallintaa lähestytään työturvallisuuslainsäädännössä yleisestä yksilölliseen -näkökulmalla. EU-OSHA kuvaa tätä asiaa STOP-periaatteella, jossa altisteita vähennetään järjestyksessä: korvaaminen (substitution), tekniset toimenpiteet (technological), työn järjestämisen keinot (organisational) ja vasta viimeisenä keinona henkilökohtaiset suojaimet (personal protective measures).

Työntekijän on noudatettava työnantajan antamia määräyksiä ja ohjeita sekä ammattitaitonsa ja käytettävissään olevin keinoin huolehdittava omasta ja muiden turvallisuudesta ja terveydestä. Työntekijän tulee myös ilmoittaa työnantajalle työpaikalla havaitsemistaan vioista ja puutteellisuuksista, jotka voivat aiheuttaa haittaa tai vaaraa työntekijöiden turvallisuudelle tai terveydelle.

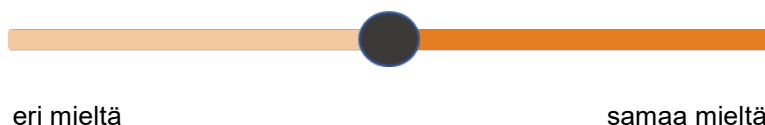
6. Työnantajat huolehtivat ajantasaisesti ja hyvin työturvallisuuden toteutumisesta kemiallisten altisteiden osalta.

7. Työnantajat huolehtivat ajantasaisesti ja hyvin työturvallisuuden toteutumisesta biologisten altisteiden osalta.

8. Työnantajat huolehtivat ajantasaisesti ja hyvin työturvallisuuden toteutumisesta fyysikaalisten altisteiden osalta.

9. Työnantajat tuntevat hyvin riskien hallinnan yleisestä yksilölliseen lähestymistavan eli ns. STOP-periaatteen työpaikan altisteiden osalta.

eri mieltä

samaa mieltä

10. Työnantajat käyttävät tarvittaessa ulkopuolisia asiantuntijoita työpaikan altisteiden arvioinnissa ja hallinnassa.

eri mieltä

samaa mieltä

11. Työnantajat huolehtivat hyvin opetuksesta ja ohjauksesta työpaikan altisteiden osalta.

eri mieltä

samaa mieltä

12. Työntekijät noudattavat hyvin työpaikan altisteisiin liittyviä turvallisen työn tekemisen ohjeita ja käytäntöjä, jotka työnantaja antaa toimivaltansa mukaisesti.

eri mieltä

samaa mieltä

13. Työntekijät huolehtivat hyvin velvollisuudestaan ilmoittaa työnantajalle havaitsemistaan työpaikan altisteille altistumista lisäävistä puutteista ja vioista.

eri mieltä

samaa mieltä

14. Vapaa sana: Mitä ovat työpaikoilla ne helpot ja pienet asiat, joiden avulla tai joita muuttamalla saadaan työpaikan altisteet paremmin hallintaan?

Yhteinen työpaikka

Yhteisellä työpaikalla työskentelee usean eri työnantajan työntekijöitä tai itsenäisiä työsuorittajia. Pääasiallista määräysvaltaa käyttävä työnantaja vastaa työpaikan vaara- ja haittatekijöihin liittyvän tiedon välittämisestä muille sekä huolehtii työolosuhteiden yleisestä turvallisuudesta ja terveellisyydestä. Vastavuoroisesti muiden on tiedotettava omassa työssä tai työstä syntyvistä haitta- ja vaaratekijöistä kaikille muille.

Yhteisellä työpaikalla työnantajan on annettava työterveyshuollolle työpaikkaselvityksen laatimiseksi tiedot, jotka ovat tarpeen työntekijöille työstä aiheutuvan terveydellisen vaaran tai haitan arvioimiseksi ja ehkäisemiseksi.

- 15. Yhteisellä työpaikalla tieto kulkee hyvin eri toimijoiden välillä, vaarat tunnustetaan, riskit hallitaan ja työpaikan altisteet ovat hyvin hallinnassa.**

eri mieltä

samaa mieltä

- 16. Vapaa sana liittyen yhteisiin työpaikkoihin.**

Työterveyshuollon ja työnantajan yhteistyö työpaikan altisteiden osalta

Työnantajan vastuulla on työn vaara- ja haittatekijöiden selvittäminen ja arviointi. Työterveyshuolto toteuttaa työpaikkaselvityksen ja arvioi vaarojen ja haittatekijöiden terveydellisen merkityksen hyödyntäen työnantajan riskinarviointia. Työterveyshuolto tekee tarvittaessa työpaikkakäyntejä, joissa voidaan havainnoida ja jopa mitata työpaikan altisteita. Lisäksi työterveyshuolto seuraa tarvittaessa altistumisvaarassa olevien työntekijöiden terveydentilaa esimerkiksi biologisin altistumismittauksin.

Työterveyshuollon ja työnantajan tulee ottaa huomioon työpaikan altisteisiin liittyvissä dokumenteissaan kaikki eri toimipaikat, työpisteet ja työpaikan altisteet. Työnantajat eivät välttämättä saa aina riittävästi tukea työterveyshuollolta altisteisiin liittyvissä riskienhallinnan toimenpiteissä. Toisaalta työnantajat eivät aina anna työterveyshuollolle riittävästi tietoa työpaikan altisteista. Sairastumisten ja ammattitautien ehkäisemiseksi tarvitaan työnantajien ja työterveyshuollon yhteistyötä.

17. Työnantajan ja työterveyshuollon välinen yhteistyö toimii hyvin.

eri mieltä

samaa mieltä

18. Riskinarvio ja työpaikkaselvitys on tarpeellista yhdistää samaan dokumenttiin.

eri mieltä

samaa mieltä

19. Työterveyshuolloilla on käytettävissään riittävästi osaamista/resursseja työpaikan altisteisiin liittyen.

eri mieltä

samaa mieltä

20. Vapaa sana työterveyshuollon ja työnantajan yhteistyöstä työpaikan altisteiden osalta.

Työterveyshuollon ja työsuojeluvalvonnan yhteistyö työpaikan altisteiden osalta

Työterveyshuolto toteuttaa työpaikkaselvityksen ja arvioi vaarojen ja haittatekijöiden terveydellisen merkityksen hyödyntäen työnantajan riskinarviointia. Työsuojeluviranomainen tekee työsuojelutarkastuksen ja sen perusteella tarkastuskertomuksen työpaikalle.

Lääkäri tekee lakisääteisen ammattitauti-ilmoituksen työsuojeluviranomaiselle. Tulevaisuudessa tavoitteena on ajantasainen sähköinen ilmoitus, joka on työterveyshuollon ja työsuojeluviranomaisen käytössä. Ilmoitukset tilastoidaan Työterveyslaitoksen työperäisten sairauksien rekisteriin, jonka avulla tuotetaan Suomen ammattitautitilasto.

Työpaikkaselvityksistä ja työsuojelutarkastuksista välitettävillä tiedoilla tarkoitetaan tässä yhteydessä työpaikkatason tietoa, eikä niihin liitetä salassa pidettävää tai henkilön yksityisyyden suojaan liitettävää tietoa.

- 21. Työterveyslääkärin ja/tai –hoitajan on tarpeellista olla mukana työsuojelutarkastuksella.**

eri mieltä

samaa mieltä

- 22. Työterveyshuolto ja työsuojeluviranomainen tarvitsevat toisiltaan työpaikan altisteisiin liittyvän työpaikkatason tiedon.**

eri mieltä

samaa mieltä

- 23. Lääkärit tuntevat hyvin velvollisuutensa tehdä työpaikan altisteista johtuvia ammattitauti-ilmoituksia.**

eri mieltä

samaa mieltä

- 24. Vapaa sana työterveyshuollon ja työsuojeluviranomaisen yhteistyöstä työpaikan altisteiden osalta.**

Työpaikan altisteiden työsuojeluvalvonta

Työsuojeluvalvonnan tehtävänä on työnantajavelvoitteiden toteutumisen arviointi. Ellei velvoitteita valvota, on mahdollista, ettei niitä noudateta. Työsuojelutarkastuksesta laaditaan tarkastuskertomus, jossa kuvataan tarkastuksen keskeisimmät havainnot ja kirjataan mahdolliset työnantajalle annettavat velvoitteet. Työsuojeluvalvonnalla on siten oma tärkeä roolinsa kemiallisten, biologisten ja fysikaalisten tekijöiden aiheuttamien ammattitautien ennaltaehkäisyssä.

Työsuojeluhallinnon valvomien asiakokonaisuuksien määrä on työelämän muuttumisen johdosta lisääntynyt, sidosryhmillä on suuria odotuksia valvontaa ja sen vaikuttavuutta kohtaan. Kun valvontaa kohdennetaan aina uusiin kokonaisuuksiin, on vaarana, että työpaikan altisteiden valvontaan ei jää riittävästi resursseja.

25. Työsuojeluvalvonta valvoo riittävästi kemiallisia altisteita.

eri mieltä

samaa mieltä

26. Työsuojeluvalvonta valvoo riittävästi biologisia altisteita.

eri mieltä

samaa mieltä

27. Työsuojeluvalvonta valvoo riittävästi fysikaalisia altisteita.

eri mieltä

samaa mieltä

28. Vapaa sana liittyen työpaikan altisteiden työsuojeluvalvontaan.

Tiedonvälitys ja viestintä

Työpaikan altisteisiin liittyvässä työturvallisuuden kehittämisessä tiedonvälitys ja viestintä ovat avainasemassa.

Tulevaisuudessa työsuojeluhallinto välittää työnantajan velvoitteisiin liittyvää tietoa vuorovaikutteisen palvelualustan avulla. Tämä lisää tietoisuutta ja osaamista työpaikan altisteiden riskinhallinnasta. Visioi, mitä työpaikan altisteisiin liittyvää palvelua tai tietoa haluat tai tarvitset työsuojeluhallinnon palvelualustalle.

29. Vapaa sana liittyen työsuojeluhallinnon tiedonvälitykseen, viestintään ja palvelualustaan.

STM-konserni edistää työpaikan altisteiden työturvallisuutta

Työsuojeluhallinto (Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet ja niitä ohjaava sosiaali- ja terveysministeriön osasto), Työturvallisuuskeskus (TTK) ja Työterveyslaitos (TTL) osana STM-konsernia edistävät yhdessä työpaikan altisteiden oikeanlaista tunnistamista ja hallintaa.

Visioi, minkälaisia TTK:n ja TTL:n palvelut voisivat olla.

- 30. Vapaa sana Työturvallisuuskeskuksen työpaikan altisteisiin liittyviin palveluihin.**
- 31. Vapaa sana Työterveyslaitoksen työpaikan altisteisiin liittyviin palveluihin.**
- 32. Tykkäsitkö vastata tähän kyselyyn?**
- Kyllä
 - En

Työpaikan altisteiden säädöstaustaa

Säädökset ovat säädöstietokannassa www.finlex.fi.

- Työturvallisuuslaki (738/2002)
- Työterveyshuoltolaki (1383/2001)
- VNa terveystarkastuksista erityisen sairastumisen vaaraa aiheuttavissa töissä (1485/2001)
- Kemikaalilaki (599/2013)
- VNa kemiallisista tekijöistä työssä (715/2001)
- STMa haitallisiksi tunnetuista pitoisuuksista (654/2020)
- VNa työtekijöiden suojelemisesta melusta aiheutuvilta vaaroilta (85/2006)
- VNa työntekijöiden suojelemisesta tärinästä aiheutuvilta vaaroilta (48/2005)
- VNa työntekijöiden suojelemiseksi optiselle säteilylle altistumisesta aiheutuvilta vaaroilta (146/2010)
- Säteilylaki (859/2018)
- VNa ionisoivasta säteilystä (1034/2018)
- STMa ionisoivasta säteilystä (1044/2018)
- VNa työntekijöiden suojelemiseksi sähkömagneettisista kentistä aiheutuvilta vaaroilta (388/2016)
- VNa laserlaitteista ja niiden tarkastuksesta (291/2008)
- VNa työpaikkojen turvallisuus- ja terveysvaatimuksista (577/2003)
- VNa henkilösuojausten valinnasta ja käytöstä työssä (427/2021)
- VNp näyttöpäätetyöstä (1405/1993)
- VNa työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta (1267/2019)
- Laki syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien luettelosta ja rekisteristä (452/2020)
- VNa työntekijöiden suojelemiseksi biologisista tekijöistä aiheutuvilta vaaroilta (933/2017)
- STMa biologisten tekijöiden luokituksesta (748/2020)
- VNa rakennustyön turvallisuudesta (205/2009)
- VNa työpaikkojen turvamerkeistä ja niiden vähimmäisvaikutuksista (687/2015)
- VNa räjähdyskelpoisten ilmaseosten työntekijöille aiheuttaman vaaran torjunnasta (576/2003)
- Laki eräistä asbestinpurkutyötä koskevista vaatimuksista (684/2015)
- VNa asbestityön turvallisuudesta (798/2015)
- VNp lyijytyöstä (1154/1993)
- VNp vaarallisia aineita sisältävistä säiliöistä ja niiden merkinnöistä (421/1989)

- Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005)
- VNp työntekijöille aiheutuvan suuronnettomuusvaaran torjunnasta (922/1999)
- Laki nuorista työntekijöistä (998/1993)
- VNa nuorille työntekijöille erityisen haitallisista ja vaarallisista töistä (475/2006)
- Vnp ympäristön tupakansavusta ja siihen liittyvän syöpävaaran torjunnasta työssä (1153/1999)

Viitekehykset

- Työturvallisuuslainsäädäntö <https://www.tyosuojelu.fi/tyoolot>
- Työterveyshuoltolainsäädäntö <https://www.tyosuojelu.fi/tyoterveys-ja-ta-paturmat/tyoterveyshuolto>
- Yleinen valvontaohje
https://www.tyosuojelu.fi/documents/14660/198601/Yleinen_valvonta-ohje_2021
- Kemiallisten tekijöiden valvontaohje https://www.tyosuojelu.fi/documents/14660/198601/Kemiallisten_tekijoiden_valvonta_2020
- Työterveyshuollon järjestämisen valvontaohje https://www.tyosuojelu.fi/documents/14660/198601/Tyoterveyshuollon_jarjestamisen_valvonta_012019/706f8c1b-4acc-be8b-efff-1ecc9dd730cd
- Työsuojeluhallinnon runkosuunnitelma 2020–2023 (ilmiöpohjainen näkökulma) <https://www.tyosuojelu.fi/-/tyosuojeluvallvonnan-runkosuunnitelma-vuosille-2020-2023-on-valmis>
- Työympäristön ja työhyvinvoinnin linjaukset vuoteen 2030
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4044-4>
- EU-OSHA-strategia 2021–2027 <https://osha.europa.eu/fi/safety-and-health-legislation/eu-strategic-framework-health-and-safety-work-2021-2027>
- www.tyosuojelu.fi, www.osha.europa.eu/fi, www.ttl.fi, www.ttk.fi, www.finlex.fi
- <https://www.soste.fi/terveysturvallisuus-osana-yhteiskunnan-konaisturvallisuutta/>

Kirjallisuutta

Rusanen, J. (2022). Työpaikan lakikirja. Helsinki: Edita.

Koskela, K. ym. (2019). Riskiammatit, -alat ja -altisteet työperäisten sairauksien rekisterin perusteella. Helsinki: Työterveyslaitos.

Työsuojelukysely 2019. Ammattiliitto Pro, Teknologiateollisuus ja Teollisuusliitto.

Työsuojelukysely 2017. Ammattiliitto Pro, Teknologiateollisuus ja Metalliliitto.

Työsuojelukysely 2015. Ammattiliitto Pro, Teknologiateollisuus ja Metalliliitto.

Pääkkönen, R. & Koponen, M. (2018). Trends in occupational hygiene in Finland. Note. *Jose*, 24(1), s. 160–163. doi: 10.1080/10803548.2017.1311057.

Karvala, K., Leino, T. & Oksa, P. ym. (2019). Altistelähtöinen työterveysseuranta. Työterveyslaitos ja Duodecim. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, s. 100–108.

Kauppinen, T. ym. (2013). Työ ja terveys Suomessa 2012. Seurantatietoa työoloista ja työhyvinvoinnista. Helsinki: Työterveyslaitos, s. 129–134.

Pääkkönen, R. (2015). Työhygieniä: Kemialliset, biologiset ja fysikaaliset häiritteijät: Metalliala. Helsinki: Työturvallisuuskeskus.

Koponen, M., Loikala, M. & Säämänen, A. (2018). Kemialliset tekijät hallintaan työpaikalla. Työpaikan kemikaaliturvallisuuden toimintamalli: Kemtiku. Helsinki: Työterveyslaitos.

Saarela, E. (2016). Kemiallisten ja biologisten altisteiden sekä nanoteknologian aiheuttamat työturvallisuus- ja työterveysriskit Suomessa. Tapaturmavakuutuskeskuksen julkaisu 2/2016.

European Agency for Safety and Health at Work. (2019). Biological agents and work-related diseases: results of a literature review, expert survey and analysis of monitoring systems. European risk observatory report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Sosiaali- ja terveysministeriö. (2019). Turvallisia ja terveellisiä työoloja sekä työkykyä kaikille Työympäristön ja työhyvinvoinnin linjaukset vuoteen 2030. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2019:3. Helsinki.

Toppila, E., Pyykkö, I. & Pääkkönen, R. (2009). Evaluation of the increased accident risk from workplace noise. *International Journal of Occupational Safety and Ergonomics*, 15(2), s. 155–162. doi: 10.1080/10803548.2009.11076796.

Sauni, R., Uitti, J., Sainio, M., Pääkkönen R. (2011). Käsiin kohdistuvan tärinän terveyshaitat. Katsaus. *Suomen Lääkärilehti* 66(36), s. 2579–83.

Ollila, T., Pääkkönen, R. & Helenius, R. (2019). Uudet keinot tärinäaltistumisen arvioimiseen ja vähentämiseen. Helsinki: Työterveyslaitos. <https://www.julkari.fi/handle/10024/138999>.

Deltour, I., Auvinen, A., Feychting, M., Johansen, C., Klæboe, L., Sankila, R. & Schuza, J. (2012). Mobile phone use and incidence of glioma in the Nordic countries 1979–2008. Consistency check. *Epidemiology*, 23(2), 301–7.

Hagström, M., Sainio, M., Pääkkönen, R. & Ekman, R. (2015). Kymmenen vastausta sähköherkkyydestä. Raportteja 221. Turun ammattikorkeakoulu.

Cheung, S., Lee, J. & Oksa, J. (2016). Thermal stress, human performance, and physical employment standards. *Applied physiology, nutrition, and metabolism*, 41(6 Suppl 2), S148–S164. doi: 10.1139/apnm-2015-0518.

Sosiaali- ja terveysministeriö. (2020). HTP-ARVOT 2020: haitallisiksi tunnetut pitoisuudet. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:24. Helsinki.

JULKAISUJEN LATAAMINEN:
julkaisut.valtioneuvosto.fi

ISSN 2242-0037 (PDF)
ISBN 978-952-00-8437-0 (PDF)